

MEKTEB-İ ÜSKÜDAR

YIL 5 SAYI: 20 YAZ DÖNEMİ'20 | ÜSKÜDAR İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ SÜRELİ YAYINIDIR

PANDEMİ İLE YAŞAMAK

➤ KENDİMİZ OLMAK

➤ TARİHE TANIK OLMAK DEĞİL
TARİHE KAYIT OLMAK

➤ YORGUNLUK TOPLUMU
VE KORONAVİRÜS

➤ BAHARIN MİHRİ:
ERGUVAN

ÜSKÜDAR

BAHAR

ÖĞRETMEN MESLEKİ GELİŞİM SEMİNERLERİ

“Mesleki Gelişim İçin Çevrim İçiyiz”

13 Nisan - 22 Mayıs 2020

122

Webinar
(Web
Seminerler)

7

Çevrim İçi
Kurs
Platformu

Eğitimlerimiz
Webinar ile
gerçekleşecektir.
Gerekli bilgiler
katılımcılar ile
paylaşılacaktır.

#çevrimiçi eğitim
#kendinigiştirgeleceğideğıştir
#evdekal
#TatilDeğilUzaktanEğitim
#BizeHerYerOkul

uskudar.meb

uskudar.meb

uskudarys.meb

www.uskudar.meb.gov.tr

Editör

İshak ASLAN

Yeniden merhaba

Merhaba bahara, bayram sevincine ve tüm dertlerimizin şifasına...

2019-2020 Eğitim-Öğretim yılının başladığı ilk aylarda sınavla öğrenci alan okullarımızdaki öğrencilerimizle Gelecek İçin Söz Bizde (GİS) Projesi kapsamında bu yıl IV.sünü düzenleyeceğimiz sempozyum için konu arayışındaydık. Nihayetinde öğrenci ve öğretmenlerin ortak teklifi şu oldu; geleceğin eğitimi. Bu konunun temelini oluşturan esas kavram ise okulsuz toplumdur.

Esasında öğrencilerin hayalindeki toplum ve okul, okulsuz olan toplum değildi. Bilakis dört duvardan arındırılmış eğitimin mekândan ve uzamdan kurtulduğu okuldu. Böyle bir okulun imkânları ile ilgili nedenselliği araştırdılar ve geçtiğimiz Mart ayında yine bu okullarımızdaki öğrencilerin modere ettiği sempozyumda bildirimlerini sundular. Bu makaleleri kitaplaştırdık. Akabinde COVID-19 virüsünün Çin'in Wuhan kentinden başlayarak tüm dünyayı pandemik olarak etkilediği süreçle yüz yüze geldik. Yüzbinlere varan ölüme neden olan pandemi, tüm sektörleri olduğu gibi eğitimi de etkiledi. Böylece öğrencilerin düşündüğü eğitim, okuldan taşarak çevrim içi eğitim ile ev ortamına taşındı. Bu süreçte ortaya çıkan hakikat şuydu: eğitim, her tür durumda sürdürülebilir; öğretmen, zamanı ve mekânı aşarak eğitimi verebilir; veli, kendi eğitimi ile birlikte çocuğunu evinde eğitebilir. Aksi takdirde bize sunulmuş olan zamanı ve imkânı tepmiş oluruz. Her şarta hazır, mukavemet gücüne haiz, 'beşikten mezara kadar ilim' diyen bir medeniyetin mensubu olarak, ilmî mütarekeye ve murakabeye hazır olma imkânı böylesi zor zamanlarda gerçekleşir.

Ülkemizin zorlu bir coğrafi bölgede yer aldığı hepimizin malumu. Depremi tetikleyen fay hatları, tüm coğrafyamızı demir ağlar gibi örmüş durumdadır. Nitekim yakın zamanda Elazığ ve Van depremini yaşadık. Çığ, sel ve heyelan yine ülkemizin mütemadiyen karşı karşıya olduğu diğer doğal afetlerdir. Bütün bu olumsuzluklar karşısında her daim ayakta olması gereken biricik unsur, kuşkusuz eğitimidir. COVID-19 salgının öğrettiği bir başka hakikat ise ilk öğretmen olan annenin, eve dönüşüdür. Zira ev işlerini yürüten, çocuk bakan, ilave olarak iş yaşamında olan annenin bir mürebbiye olarak yeniden asli görevine dönüşü bu süreçte ortaya çıkmıştır.

Bu düşünce ile Milli Eğitim Bakanımızın direktifleri doğrultusunda uzaktan eğitim kapsamında çevrim içi olarak öğretmenlerimize yönelik seminerler düzenlendi. Öğretmenlerimiz de öğrencilerimize ve ailelerine yine çevrim içi eğitim ile ulaştılar. Bu çalışmayla ilgili detaylı bilgi dergimizin ilerleyen sayfalarında Sabahat Özgöl imzalı makalede görebilirsiniz. Aynı zamanda eğitim camiası, bu süreçte "Vefa" çalışmalarına gerek maske üretimi ve gerekse yardım faaliyetleri koordinesi ile fedakarane bir şekilde katkı sağladılar. Hepsine müteşekkirimiz.

Kıymetli okurlarımız, sizleri 20. sayımızda tekrar selamlamaktan büyük bir kıvanç duymaktayız. Bu sayımızda, COVID-19 pandemisiyle boğuşan yeryüzüne baharı muştulayan, erguvan ve lale renkli sayfalar ile karşınızdayız. Yanı sıra sağaltıcı bir ay olarak Ramazan'ı da konuştuğumuz bu sayıda, birbirinden farklı ve içeriğiyle dopdolu yazılar, okunmak için sizleri sabırsızlıkla beklemekteler. Son söz olarak bu dergi, yönetimi, yazarları ve mizanpajı ile sadece eğitimcilerin emeğiyle, her sayısında kendini yenileyerek ortaya çıkmaktadır. Böyle bir mevkenin ortaya çıkmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza, yayın kurulu ve teknik ekipteki arkadaşlarıma sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Hoşça kalın, sağlıklı kalın...

İÇİNDEKİLER

51 AYRILIK
Erkan KAHRAMAN

52 ÜSKÜDAR'IN
EVLİYASI VE MECAZİBİ
Mehmet Cemâl ÖZTÜRK

55 İSTANBUL'DA RAMAZAN
Kezban AĞ

56 GÖKYÜZÜ, BULUTLAR
VE KUŞLAR...
Reyhan ÇELİK

59 FARKINA VARMAK
Dilek ARÜV

60 TOPLUM DÜŞÜNCESİNİN
İNŞA SÜRECİ
Karani BEDİR

64 UYANDIN MI, YOKSA
HALA UYUYOR MUSUN?
Tuğba TATLI CÖMERT

66 SALGIN/CONTAGION
Deniz SARIBUDAK

70 SURET HAYAL PERDESİ
Orhan Kemal KOCABAŞ

72 ÇEVİRİM İÇİ
MESLEKİ GELİŞİM SEMİNERLERİ
Sabahat ÖZGÖL

76 KARA GÜN DOSTU
MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM
Hamit ASLAN

78 ÜSKÜDAR
FAALİYET BÜLTENİ
Hüseyin TÜRKMEN
Zeynep KOCA

6

Sinan AYDIN

KENDİMİZ
OLMAK

9

Sabahat ÖZGÖL

BENDEKİ
BAHAR

14

Dr. Mehmet DİNÇ

KORONAVİRÜS ZAMANI
PSİKOLOJİK OLARAK GÜÇLÜ
KALABİLMEK İÇİN
BİLMEMİZ GEREKENLER

16

Nursen BAYKAN
Zehra OKAT
Sevim ÇOLAK
Ayşe TAVACI

DÜNYAYI SARSAN
TEHLİKE
KORONAVİRÜS (COVID-19)

28

Sinan YILMAZ

GÖZLERİNDEN
ÖPÜLESİ ÜSKÜDAR

32

Selahattin ÖZKÖK

KİRAZ
ÇİÇEKLERİ

41

Sibel ÇAKIR

ZİLLER
UZAKTAN EĞİTİM
İÇİN ÇALIYOR

42

Mine KILIÇ

TARİHE TANIK OLMAK
DEĞİL
TARİHE KAYIT OLMAK

10

Mahmut Said CELAYİR

BAHARIN MİHRİ:
ERGUVAN

13

İshak ASLAN

HACER GÜNLÜĞÜ
ORUÇ KENTİ

20

İshak ASLAN

YORGUNLUK TOPLUMU
VE KORONAVİRÜS

24

Reyhan ÇELİK

SUYA DÜŞEN ATEŞ:
LÂLE

34

Adem TURAN

ŞAİRİN
KARANTİNASI

38

İsa DİNAR

BİR MODERN (!)
İNSAN BUHRANI

47

Yasemin KAPUSUZ

SUS EMRİ

48

Zekeriya ÇİÇEK

ÖĞRENEN
AİLE

MEKTEB-İ ÜSKÜDAR

ÜÇ AYLIK EĞİTİM ve KÜLTÜR DERGİSİ

Yıl: 5 Sayı: 20 / Yaz 2020

İmtiyaz Sahibi

Üsküdar İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Adına
Sinan AYDIN

Genel Yayın Yönetmeni

İshak ASLAN

Kurumsal İletişim

Hüseyin TÜRKMEN

Yazı İşleri Müdürü

Mine KILIÇ

Yayın Kurulu

Reyhan ÇELİK
Sabahat ÖZGÖL
Tuğba TATLI CÖMERT
Tayfur KOZAN
Selahattin ÖZKÖK
M. Cemâl ÖZTÜRK

Grafik - Tasarım

Zeynep KOCA

Baskı

Hat Basım Sanatları
Basım Tarihi: **Haziran 2020**

Yazışma İletişim

Mimar Sinan Mah. Dr. Fahri Atabey Cd. No: 21
Üsküdar Hükümet Konağı B Blok Kat: 1-2
mektebiuskudar@gmail.com
Yazarlar yazılarından sorumludurlar.

DÖNER SERMAYESİ OLAN KURUMLARIMIZIN ÜRÜN ve HİZMET KATALOĞU

ÇİZGİNAME

Ayhan KALAYCI

KENDİMİZ OLMAK

Sinan AYDIN*

Uzun zamandır okumak isteyip de fırsat bulup okuyamadığım birçok kitabı, pandemi sürecini yaşadığımız bu günlerde okuma imkânım oldu. Bu okumalarımın; Alev Alatlî hocanın editörlüğünde hazırlanan dört ciltlik "Batı'ya Yön Veren Metinler" ile İbrahim Halil Üçer hocanın editörlüğünde hazırlanan üç ciltlik "İslâm Düşünce Atlası" kitapları oldukça dikkat çekici idi.

"Batı'ya Yön Veren Metinler" kitabını okuyunca; Batı medeniyeti nasıl bir medeniyettir, bu medeniyetin dinî ve felsefi temelleri nelerdir, bu medeniyet bu vakte kadar neler yaptı ve bu vakitten sonra daha neler yapmak niyeti ve potansiyeline sahiptir? gibi konularda bilgi edinmiş oluyorsunuz. Ayrıca kitaptan, Batı medeniyetinin; Hristiyanlıktan ve Pagan kültüründen ne ölçüde etkilendiğini de idrak etmiş oluyorsunuz.

"İslâm Düşünce Atlası" kitabını okuyunca da İslâm medeniyetinin nasıl bir medeniyet olduğu, dinî temellerinin neler olduğu, bu vakte kadar neler yaptığı ve bu vakitten sonra daha neler yapmak niyeti ve potansiyeline sahip olduğuna dair fikir sahibi oluyorsunuz. Ayrıca bu kitap ile İslâm medeniyetinin şehirleri, bilginleri ve kurumları hakkında da bilgi edinmiş oluyorsunuz.

Bu yazıyı yazmamın asıl gayesi sizlere bu kitapları tanıtmak değil. Bu kitaplardan anladığımı, özetin özeti olarak sizlerle paylaşmak ve ardından da asıl söylemek istediğimi sizlere arz etmektir.

Hristiyanlık Ortadoğu'da neşet etmiş olmasına rağmen, ilk zamanlarında, ziyadesi ile Roma İmparatorluğu sınırları dâhilinde yayılma imkânı buldu. Bu yayılma esnasında Grek, Roma, Helenistik ve Pagan kültürlerini de kısmen tevarüs ederek kendi medeniyetini inşa etti.

İslâmiyet ise doğuşundan hemen sonra fetihler yolu ile hızlı bir şekilde yayıldı. Bu fetihler sonrası Müslümanlar yeni medeniyetlerle ve kültürlerle karşılaştılar. Bu hareketlilik içinde Müslümanlar Kur'an-ı Kerim'i ve Peygamber Efendimiz'in sünnetini anlama gayretlerine hiç ara vermediler. Müslümanlar kendi hayatlarını, bilgi ve kültürlerini dinin bu iki kaynağına göre gözden geçirdiler. Bu arayış ve çabalar hem dinî ilimlerin oluşmasına zeminin oluşturdu, hem de birbirinden kısmen farklı dinî anlayışların doğmasına yol açtı.

Müslümanlar zamanla, kendi medeniyet anlayışını ortaya koyarak bilim, düşünce ve sanat alanlarında önemli atılımlar yaptı. Dünyaya kapalı, rakip medeniyetin düşünsel ürünlerinden habersiz bir kültürün, sadece kendi imkânları ile gelişmesinin mümkün olmadığını bilen Müslümanlar, bu atılımları yaparken kendisinden önceki düşünce ve bilim geleneklerini özümseyerek yeni bir sentez üretmeye çalıştı. Bunun sonucu olarak en iyi okullar, hastaneler, rasathaneler, kütüphaneler, temiz ve aydınlık şehirler ve diğer yüksek kültür unsurları İslâm beldelerinde bulunmaktaydı. Öyle ki Sokrat öncesi filozofların, Eflatun ve Aristo'nun Avrupa'da unutulmaya yüz tutan eserleri, Arapça tercümelerle muhafaza edildi; asıl önemlisi, Müslümanlar kadim Yunan düşüncesine hayatiyet kazandırarak; tercüme, şerh ve haşiyelerle canlı bir tefekkür geleneği inşa ettiler. Bu süreç, inişli çıkışlı bir şekilde 16. yüzyıl sonlarına kadar devam etti.

Avrupalı bilim adamlarının, edebiyatçıların, yöneticilerin, tüccarların, hatta din adamlarının İslâm medeniyetinin bu ticaret, kültür ve medeniyet merkezlerine bigâne kalması elbette mümkün değildi. İslâm medeniyetinin etkileri, uzun zamandır yaşadıkları köklü sorunlar sonrasında Batı, "Reform" ve "Rönesans" hareketleri ile geleneksel inanç ve kurumlarını terk etti. Ardından sanayi devrimi ile hızlıca zenginleşen Batı medeniyeti, Avrupa merkezli yeni küresel düzenini kurmuş oldu. Geleneksel inanç ve kurumların terki sonrası ortaya çıkan modernite, Batılı olmayan toplumlar için; sistemin dışına itilme, marjinalleştirilme, işgal ve sömürgecilik sonuçlarını doğurdu.

Sistemli bir şekilde yıllarca çalışan Batılılar, siyasi ve ekonomik sömürgecilik, misyonerlik, oryantalizm ve ırkçılık yöntemlerini kullanarak İslâm beldelerinin neredeyse tamamını işgal ettiler. Avrupa sömürgeciliğinin İslâm milletlerini bölmek için kullandığı modern milliyetçilik akımları, Osmanlı İmparatorluğunun, ümmet ve ittihâd-ı İslâm fikrini de etkisiz hale getirdi. Nihayetinde tüm çabalarına rağmen, Osmanlı İmparatorluğu gelişmeleri tersine çeviremedi. Bu durum İslâm dünyasının tamamında büyük kırılmaların yaşanmasına neden oldu.

İslâm dünyasında Batılı devletlere yenik düşmenin nedenleri hep tartışıldı. Süreç içerisinde Avrupa'ya gidip eğitim gören Müslüman öğrenciler, ülkelerine yeni fikirlerle ama çoğunlukla bulanık zihinlerle döndüler. Yaşadıkları kültür şokunu atlatamadan, Avrupa'nın büyük bedeller ödeyerek formüle ettiği fikirleri, kendi ülkelerine transfer etmeye çalıştılar ve bunun sonucundaysa kaçınılmaz olarak bocaladılar.

Batı medeniyeti son üç asırdır maddi gücünü artırarak dünyayı sömürürken asla ahlâkları davranmadı. İnsanların canına, malına, şerefine saygı göstermedi. Dünyayı sömürürken yalnız ordularını değil, bilimi, sermayeyi, sanatı ve medyayı da bir silah olarak kullandı. Bütün bunları yaparken, tüm insanlıkla alay edercesine "gücün ahlâkı"na dair felsefe bile yaptı. ("Batı'ya Yön Veren Metinler" arz ettiğimiz hususların örnekleri ile doludur.)

Batılılar; zulmü, yıkıcılığı, sömürgeciliği doğru ve güzel gösteren söylemler ürettiler. Irak'ta olduğu gibi "özgürleştiriyoruz" dediler, işgal ettiler; "Kadının zincirlerini kırıyoruz" dediler, kadını metalaştırdılar; "Demokrasi ve özgürlük getiriyoruz" dediler, Yahudilerin Filistinlileri, Sırpların Boşnakları katletmesini teşvik ettiler; Suriye ve Mısır'da zalim rejimlerin kendi halkını katletmesini hem desteklediler hem seyrettiler...

Günümüzde de Batı medeniyeti, göreceli bir şekilde çağdaş, medenî ve insancıl olarak görülüp değerlendirilebilir. Ancak bu yalnızca bir aldatmacadan ibarettir. Batının demokrasisi, insan hakları ve özgürlükleri hep kendi insanı ve dindaşı içindir. Tüm dünyada insan hakları ihlallerine, akan kan ve gözyaşına bakınca bu gerçek açık seçik bir şekilde görülecektir.

İslâm dünyası ve Müslümanlar olarak, klasik dini bilgi mirasımızı bugüne taşımada, dünyadaki baş döndürücü değişim karşısında tutum belirlemede, Kur'an ve sünneti anlamada, İslâm'ın evrensel davetini algılamada ve temsilde çok uzun zamandır ciddi sorunlarımızın olduğu aşikâr. Ancak ümitsizliğe kapılmanın da doğru olmadığı aşikâr. "Unutmamak gerekir ki her yenilgi geçicidir. Fakat kafada yenilginin çaresi yoktur, kaybı kafada başlayan bir insanın başarı şansı olamaz."

Müslümanların temel sorunu güçsüzlük, parasızlık, imkânsızlık vb. değil. Müslümanların temel sorunu; 300 yıldır kendileri olmaktan uzaklaşmış ve uzaklaştırılmış olmasıdır. Bu sorunu ortadan kaldırmak için Müslümanlar olarak her şeyden önce kendimiz olmalıyız. Osmanlı İmparatorluğu dağıldı, tüm İslam âlemi dağıldı. Son yıllarda Türkiye kendine gelmeye başladı, tüm İslam âlemi de ümit var olmaya başladı. Türkiye ayağa kalkarsa tüm İslam âlemi de ayağa kalkacaktır. Sözü burada İsmail Kara Hocaya bırakalım ve bitirelim: "Derdim ve dileğim beni insanlığın kurtuluşunun Türkiye'nin kurtuluşuna kopmaz bir biçimde sıkı sıkı bağlı olduğunu söylemeye zorluyor. Türkiye modern dünyanın, modern batı Avrupa medeniyetinin mağduru olduğu kadar onun alternatifidir de. Hem de yegâne alternatifi..."

KAYNAKLAR

1. Batıya Yön Veren Metinler, Alev ALATLI, Alfa Yayınları,
2. İslâm Düşünce Atlası, İbrahim Halil ÜÇER, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları,
3. İslâm Işığında Müslümanlığımız İle Yüzleşme, Ali BARDAKOĞLU, Kuramer Yayınları,
4. Ben Öteki ve Ötesi, İbrahim KALIN, İnsan Yayınları,
5. Aramakla Bulunmaz, İsmail KARA, Dergâh Yayınları.

BENDEKİ BAHAR

Sabahat ÖZGÖL*

Bugün 19 Mart 2020, sabah gözlerimi, yatağımın karşısındaki pencerenin kalın perdesinin biraz aralık kalmış kenarından yüzüme sızan güneşle açıyorum. Akşamki fırtına ve hafif kar yağışının ardından böyle bir güne uyanmak ısıtıyor içimi. Hazırlanıp çıkıyorum alel acele evden. Kimseyi uyandırmak istemiyorum... Bugün sanki güneş daha güzel parlıyor, daha çok ısıtıyor, daha güzel gülümsüyor bana. İşe gelip bilgisayarımı açtığımda ise tarama sayfası bugün ilkbaharın ilk günü olduğunu söylüyor. Anlıyorum ki boşuna değilmiş bugünkü hislerim. Baharda doğmuş ve baharı çok seven biri olarak tekrar içim ısınıyor. Çok sevdiğim dostlarımla hemen baharı paylaşıyorum, onlara da birer bahar dalı gönderiyorum "sen de tıpkı bu bahar dalına benziyorsun" mesajı ile.

Çünkü buna ihtiyacımız var bugünlerde, hem de çok.

Gözlerimi kapatıp birkaç saniye kendimi ılık bir meltem rüzgârına bırakıyorum... Ilık ılık içime akıyor sanki bahar... Bu anın bitmesini hiç istemiyorum. Başlıyorum bahar ile ilgili resimleri seyretmeye. Tomurcuklanmış pembe, mor, beyaz, yeşil renklerde pek çok ağaç dalı... Hepsine birer birer uzanıyorum, kokluyorum hepsini oturduğum yerden. Bugün çok sessiz görev yaptığım bina. Hiç kimseler gelmemiş daha. Ama ben odayı birdenbire bir ormana dönüştürüveriyorum o anda ve hissediyorum baharı derinliklerime kadar. Sonra aklıma geliyor, acaba diyorum Şairler neler yazmıştır bu güzelliğe? Başlıyorum okumaya bahara yazılmış onlarca şiiri, karşımda bahar dalları ile birlikte. Her biri ne kadar güzel bu şiirlerin, seçemiyorum hangisi daha güzel diye...

Yılda bir kere çıldırır ağaçlar sevincinden

Rabbim ne güzel çıldırır.

Yılda bir kere uzatır avuçlarını yaprak;

Sevincinden titreyerek. (B. Rahmi)

İçim içime sığmıyor, bu duygunun, anın önüne geçemiyorum. Acaba diyorum, müziğe nasıl yansımıştı bahar? Hatırlamak istiyorum tekrar bahar bestelerini ve hemen dinlemek..

Bahar şarkıları yazıyorum müzik portalına. Onlarca şarkı ve eser dökülüveriyor. İçlerinden biri beni daha genç olduğum yıllara götürüyor. Ve birkaç kez başa alıp dinliyorum Candan Erçetin'den 'Bahar':

Sen bana müjde misin, umut musun sevgili?

Kim demiş geçti mevsim ufukta göründü kar?

Bu kaçınıcı bahar sakın sorma sevgilim

Benim yorgun gönlümde aşkının telaşı var

Bahar geldiğinde mi ben böyle olurum

Yoksa böyle olduğumda mı gelir bahar

Sonra üniversite yıllarıma gidiyorum bir anda ilk defa dinlediğim A.Vivaldi'nin Dört Mevsim Konçertosu'nun "Bahar" bölümü kulaklarımda çınlıyor. Duyuyorum keman partiyonlarının içindeki kuş cıvıltılarını, derelerin coşmasını, ormanda ağaçların uyanışını, Her bir nota baharı müjdeliyor. Sonra birden solo bir keman giriyor ağır, yavaş yavaş anlatıyor doğanın uyanışını hem sevinç hem de hüznle. Toprağı yarıp çıkan tomurcuğun hiç de kolay bir iş yapmadığını, ama sakince, sabırla, bıkmadan, yavaş yavaş toprağın yüzüne çıkmaya çalıştığını. Rengârenk açmış bir çiçek, bir papatya, bir mine çiçeği... İnsanlara hayat, gözlerle tebessüm oluyor. Koşuyorum uçsuz bucaksız bu ormanda. Her bir dala dokunmak, sevmek istiyorum, herbir çiçeği koklamak istiyorum doyasıya. Ne kadar güzel anlatıyor baharı: şiir ve müzik. Hayatın vazgeçilmez iki unsuru. İnsan var oldukça, hissettikçe bu güzellikleri yazmaya söylemeye devam edecek. Ancak hiç bitiremeyecek bu sonsuz güzelliği...

Bir ara kendime geliyorum. Ama artık o ormanda değilim! Odamın kapısı çalınıyor, yan odadaki arkadaşım "Bahar Rüya"nın içinden çıkarıveriyor beni. Sonra anlatmaya başlıyor: Hocam sizce ne olacak? Bahsettiği konunun Koronavirüs hadisesi olduğunu anlamak zor değil tabii. Ama ben, onu bitirdim içimde, diyorum. Nasıl?! diyor, şaşkınlıkla. Baksana "BAHAR" geldi diyorum ona. Şaşkınlığı bir kat daha artıyor. Hocam, ama herkes evinde kapandı, okullar ne zaman açılacak belli değil. Ekonomi ne olacak? ... Onu dinliyorum gibi görünüyorsam da halen aklım bahar gelmiş ormanda. Ve kendimi biraz toparlayıp ona da yaşatmaya çalışıyorum içimdeki baharı: Tıpkı uyanan doğa gibi uyanık ve diri olmalıyız. Toplum, önce evdeki ailemizden başlayarak biz uyandırmalıyız. Çıkarmalıyız kışın rahavetinden, koronavirüs tehdidinden onları. Biz baharı götürmeliyiz onlara. Dışarı çıktığımızıza şükretmeliyiz, hala çalışıyor olabildiğimize ve üretebildiğimize. Daha iyi günler için neler yapabileceğimizi düşünmeliyiz. Ve daha fazla üretmeliyiz şuan.

Çünkü buna ihtiyacımız var bugünlerde, hem de çok.

İşte o zaman bahar gelecek tüm evrene, dünyaya, güzel ülkeme, insanlarıma... Tıpkı bende olduğu gibi onlarda kendi baharlarını yaşayacaklar o zaman...

BAHARIN MİHRİ: ERGUVAN

Mahmut Said CELAYİR*

"Gülden sonra bayramı yapılacak bir çiçek varsa o da erguvandır."

Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir

Kış zevale uğramıştır. Kendisinin arkasında bıraktıklarını toplayan baharla karşı karşıyadır. Bu karşılaşmanın sonucunda galebe çalan bahar olur ve lâl kesilmiş bir kâinat, ses verir her köşesinden. Kış deyip dudak bükmemek gerekir zira rahminde müstesna bir doğumu barındırır ve şunu hatırlatır: Yeniden, yeniden ve dahi yeniden! Göğsümüzde toparlanan sımsıcak bir bahar, dimağımızda ve ruhumuzda taht kurar soğukların inadına.

Ağaç, yeniden dirilişin sembollerinden birisidir ve yine ağaç, kökten dala kadar yaratılışın bütün hususiyetini ihtiva eder. Vikinglerde hayat ağacı, Altay Türklerinde dünya ağacı, Bizans'ta erguvan olmuştur baharın adı. Sahi, erguvan dedik. Özellikle

Boğaz'ın gümüşü sularıyla raks eden güzelliği yok mu, ah! Ne can yakıcı bir güzelliktir o! Boğaz'a sere serpe serilmiş ve gelip geçenlerin gönlünde inşirah ayetleri yakan bu güzellik hem bitkisel formu hem de eşsiz rengiyle kültürel bir miras olmuştur çağlar boyunca.

Erguvanın kelime kökenine daldığımızda Akadlar çıkar karşımıza: "Argamannu"dur adı. Akadların dilinde "mor renk" anlamına gelir bu. Birçok basamaktan atlayıp dilimizin ucuna konmuştur "erguvan" diye. Aramicede "argvana", Arapçada "ercuvani", Türkçede "argavan" olmuştur erguvanlaşana dek. Unutmadan geçmeyelim, Kutadgu Bilig'de yer alan on yedi çiçekten birisidir kendisi.

Orhan Okay Hoca, "Eski İstanbullular, özellikle Boğaziçi sakinleri cemrelere, nevrüza dikkat etseler de asıl baharın geldiğine erguvanların çiçek açmasıyla kani olurlardı" der. Bursa'da Emir Sultan'ın yüzyıllar öncesinde "Erguvan Bayramı"nı başlattığından bahseder Ahmet Hamdi Tanpınar. O yüzden baharın en müstesna habercilerinden birisidir erguvan. Kış aylarının metruk ve meyus sokaklarında izine rastlamadığımız, kuru dallarına bakıp iç geçirdiğimiz ve menfur hadiselerin şahitliğinden uzakta saklanan erguvan, Marmara'nın ve Ege'nin bahçelerinde, yollarında salınır bin bir edayla.

Geçmişten günümüze kadar bütün toplumların kültürel unsurlarından birisi de renktir. Renk, hüviyeti ile farklı bir kimlik kazandırır insana, hayata, topluma. Erguvan rengi de kendisini ısrarla belli eden, göz alıcı bir renktir. Toplumların erguvan rengini bir sembol olarak seçmesi ise kaçınılmazdır. Bizans'ta kraliyeti temsil eder mesela, sair toplumlarda güzellik, zeval, tevazu, bilgisel sezgi, kutlama, hissiyat, nasibini alır erguvan renginden.

Havarilerden biri olan Yahuda'nın intihar ettiği ağaçtır Hristiyan geleneğinde. Hz. İsa'nın yerini söyleyip de çarmıha gerilmesine neden olduğu için büyük bir utanç duyar. Utanç ve ölüm yan yana geldiğinde dayanılmaz bir ağırlık, kesif bir acı kaplar insanı ve ölüm ile utanç kendilerinden paye biçerler erguvana. Kızıl bir ölüm, pembe bir utanç ve ortaya çıkan mor bir hüznün. Aylardan mayıstır, bir ihaneti kucağında taşıyor olmak bembeyaz çiçeklerine ağır gelmiştir erguvanın ve kızıllaşıp. Sonrası malum... (Araya gireyim. Aylardan yine mayıstır ve Sultan Mehmet, İstanbul'un kapılarını ebediyen açmıştır bu necip millete. Aylardan mayıstır ve erguvan ağaçları tıpkı bahar gibi fethin de müjdecisidir. Doğumu da ölümü de erguvan rengidir İstanbul'un o yüzden.) İslam öğretisinde ise ihanetin ardından göğe çekilen Hz. İsa'nın yerine çarmıha gerilmiştir Yahuda. Sureti Hz. İsa'dır ve üzerinde erguvan rengi bir elbise vardır. Sahi birisi için utancından mosmor kesildi demek, erguvanın sırlarından birisi midir acep?

Erguvan beyaz çiçeklerinin erguvanî renge dönüşmesini konu alan bir Çatalca efsanesi vardır aynı zamanda. Şöyle ki: "Tekfur Yağfur'un kızı

Haniçe'nin bir sevdiği vardır babasından gizlediği. Bir şekilde durum öğrenilmiştir ve Haniçe'yi ziyaret ettiği günlerin birinde genç, Topuklu Çeşmesi'nde dinlenirken tekfurun adamları tarafından derdest edilip surların dibinde diri diri yakılır. Bunu gören Haniçe, sevdiğinin acısını hafifletmek niyetiyle Topuklu Çeşmesi'ne gider ve avuçlarına su alırken, gözlerinden süzülen yaşlar çeşmenin havuzuna dökülür. Dökülür dökülmesine de havuz kıpkırmızı kesilmiştir. İşte o zamandan beri Haniçe'nin aşkı hatırına beyaz erguvan çiçekleri erguvanî renkte açılır." Ha bu arada Haniçe demişken, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde Çatalca'nın eski adı olarak geçer.

Bir de Şahmeran efsanesi vardır ki hatırlayanınız oldukça fazladır. Elbette burada bahsetmeyeceğiz bu efsaneden. İran mitolojisinde ve Türk kaynaklarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bellerinden aşağısı yılan, üst tarafları insan şeklindeki tabiatüstü yaratıkların başında bulunan ve Farsça "yılanların şahı" anlamına gelen Şah-ı Meran! Ölümün simgelerinden birisidir aynı zamanda. Yeraltında bir ordusu vardır ve erguvan mevsiminde bu ordusuyla yeryüzüne çıkıp cihana hâkim olacaktır efsaneye göre. O yüzden her yıl askerlerinin erguvan ağacı diktiği söylenir. Şahmeran hem ölümdür hem de yaşamı şart koşar cihana hâkim olmak adına. Kendisi ölümken, ordusuyla yaşama tutunur bir bakıma. Öyle değil midir hem, zıddıyla bilinir her şey ve ana rahminde eşittir ölüm ile yaşam!

Ve en çok şiirdir erguvan...

Geçmişe doğru hafif bir esinti gezsın gönlümüzde ve eğilelim divan şiirine.

Divan şiirinin müstesna şairleri, görüneni anlatmadılar hiçbir zaman. Muhayyilelerindeki yansımaları gönül gözüyle döktüler satırlara. Her satır, sufi bir yorum oldu kanatlanarak. Gönül otağında harelendi her daim tasavvuf ile. Sabri Esat Siyavuşgil bir yazısında konuya istinaden şunları söyler: "Divan şairi tabiatı, mutasavvıfın gözüyle görür. Nazarında tabiat, bütün çiçek, su ve rüzgârıyla vahdaniyetten nişânedir. Her varlık Küll olan Vücûdu Mutlak'ın bir cüz'ü; her manzara, Hüsn-i Mutlak'ın bir tecellisidir. Divan şairi tabiata bir ayna imiş gibi bakar ve onda yalnız kendini, yani insanı görür."

Erguvan da mazmun bir anlatımdır divan şiirinde. Farkı yoktur ne gülден ne sümbülден ve ne laleden.

Sevgilinin yanağıdır/yüzüdür Hayalî Bey için:

"Eyledi şermden görünce yüzün

Çehresin reng-i ergavâna gonca"

(Gonca senin yüzünü görünce, çehresi utancından erguvan rengine döndü.)

Bir savaştır Bakî namına:

"Ruh-ı dil-ber ü câm-ı sâkî nazarda

Ne minnet bahâr u gül ü erguvâne"

(Karşımda sevgilinin yanağı ve sakinin kadehi dururken güle, erguvana ve bahara kim minnet eder?)

Alevler hücum eder baharın orta yerine ve ateş olur erguvan Nev'î için:

"Her taraftan şu'le-sâz oldu nihâl-i ergavân
Bâğa âteş düştü sandı eyledi bülbül figân"
(İlkbaharın gelmesiyle birlikte açan erguvan ağacı sanki her tarafa alev saçıyor. Bu manzarayı gören bülbül bağa ateş düştüğünü sanır ve feryat etmeye başlar.)

Gözden dökülen kandır erguvan yine Nev'î'nin satırlarında:

"Tenüm hûn-ı sirişkünden nihâl-i ergavânîdür
Vücûdum oldu virân şehri-rûyum za'ferânîdür"
(Tenim gözyaşlarımın kanlı olmasından dolayı erguvan ağacına döndü. Aynı şekilde vücudum viran, yüzümün rengi de sapsarı kesildi.)

Ah Şeyhülislam Yahya Efendi, nasıl bir gözyaşındır ki o, iplik iplik dökülmüştür cihanın bağına:

"Ser-â-pâ katre katre kanlu yaşıyla gören çeşmüm
Nihâl-i erguvân-ı gülsitân-ı derd ü mihnet der"
(Gözümü baştan ayağa damla damla kan içinde gören, bu, dert ve mihnet gül bahçesinin erguvan ağacıdır.)

Silahtır erguvan Azmî-zâde Haletî'nin kaleminden dökülen:

"Bir nihâl-i ergavândur tîg-i hûn-âlûdı kim
Sâyesinde hoş geçer anun dem-â-dem ins ü cân"
(Onun kana bulaşmış kılıcı bir erguvan ağacıdır ki, o ağacın gölgesinde insanlar kendilerinden emin bir şekilde hoşça vakit geçirirler.)

Bâkî'de sevgilinin elbisesidir:

"Kanına girmiş boyınca Bâkî-i dil-hastenün
Ergavânî câme geymiş sanmañ ol serv-i revân"
(O serv-i revanı/sevgiliyi erguvanî elbise giymiş sanmayınız; o, gönlü hasta olan aşğının/Bakî'nin baştan ayağa kanına girmiştir.)

Şimdi bahar faslıdır, erguvanlar Üsküdar'ı süslemiştir özellikle. Lâkin ahvalimiz pek iç açıcı gözüküyor şu günlerde. İnsanlığın yakasına yapışan bir illet, evlere hapsedmişken bizi, istedik ki satırlarda avunalım biraz. Hayal aleminde, geçmiş zamanın Boğaziçi sakinleri gibi bir sandala binelim ve sabahın o latif serinliği okşasın sırtımızı. Saçlarımıza değen rüzgâr, gözlerimize değen müstesna yalılar, eflâtun bahçelerden dağılan neşeli sesler ve bağırını suya veren yeşil bahçeler kuşatsın bizi. Bahar pencerelerin ve balkonların arkasında kaldıysa da gözlerimizi kapatıp gönlümüzle biz süzülelim bahara. Haydi, erguvanlar kaybolmadan.

"Ve gemisinde Kleopatra

Neden yine kaynaştı havalar

Saadet mi getiriyor rüzgâr

Dolarak erguvan atlaslara"

Yine bir divan şiiri ile bitireceğimizi sanmadınız herhalde, yol verelim Orhan Veli'ye, aklımıza Ave Maria ve erguvanlar gelmişken.

Selamete efendim...

*Kuzguncuk İlkokulu Sınıf Öğretmeni

HACER GÜNLÜĞÜ ORUÇ KENTİ

İshak ASLAN

Bugün oruç kentinden geçiyoruz
Pazarlar arı oğulu vakit sağaltımı
İnsan mutlu yüz taşıyıcısı sırtında
Çocuklar ellerinde abaküs ay geometrisi
Çarpan etkisi halinde kardeşlik bilgisi.

Elimizde siyah ve beyaz ip ile başlıyoruz güne
Zamana and olsun dilimden tutacağım ilkin
Varlık evimi gıybet kıymıklarından sildim
Artık seni anlıyorum kendimden baktım
Sonra gözümden sakınacağım kendimi
Kalb göğüne kandil asacağım ay olsun.

Çarşılar, akşam iftar bayramı telaşesinde
Darası düşülmüş zenginliği tartar infak ile
Boğazımı açlık ipliğinden geçirdim
Nimet babının tedrisinde susuzluk cüzü ile
Çocuk filesinde taşımakta annesini
Evler sofraya kurulacak ayakları toplar.

Gergin gövdeler sabır çekülü ile hizaya girer
Nefsime tuttum çün zindandan vezir olmak işte,
Yeryüzünün geçtiği rüyaları yorumlayacağım
Kurak düşünceler başak verecek biliyorum
Biz çocuklar arefeye ulaşacağız gördüm
Şekerler o gün ellerimizden tutacak
Başımızda bayram yelleri esiyor essin.

KORONAVİRÜS ZAMANI

PSİKOLOJİK OLARAK GÜÇLÜ KALABİLMEK İÇİN BİLMEMİZ GEREKENLER

Mehmet DİNÇ*

Modern dünya insanı her ne kadar şikayetçi ve hep bir arayış içerisinde olsa da esasında rahatımız ve güvenliğimiz günlük yaşamın rutini ve öngörülebilirliği içinde saklıdır. Nitekim dünya çapında yaşanan Koronavirüs salgını sebebiyle birçok ülkede çok sayıda insanın işte tam bu sebeple korku ve rahatsızlık içerisinde olduğunu görüyoruz.

Çünkü hem günlük yaşamın bildiğimiz ve alışık olduğumuz bütün rutini değişti, hem de bundan sonra ne olacağı ile alakalı birbirinden oldukça farklı teorileri içeren çok sayıda senaryodan dolayı ciddi bir belirsizlik hâkim. Üstüne üstlük içinde bulunduğumuz durum bizim kitaplarda okumanın ya da filmlerde seyretmenin ötesinde aşına olduğumuz veya beklediğimiz ya da en azından hazırlıklı olduğumuz bir durum değil. Yani esasında oldukça yabancısı olduğumuz bir sürecin içerisinde hiç beklemediğimiz bir zamanda ve oldukça hazırlıksız olarak geçiyoruz. Doğal olarak kaygı ve panik hissi yaşayabilir, endişelerimizle ilgili duygularımızı ve düşüncelerimizi kontrol etmekte zorlanabiliriz; davranışlarımıza ve tepkilerimize söz geçirmemiz her zaman mümkün olmayabilir.

Bununla beraber zor zamanlar insanların kendilerini tanımaları, gizli kalmış güçlerini ve yeteneklerini fark etmeleri ve kullanmaları, önceliklerini ve önemsediklerini netleştirmeleri, gerçek potansiyellerini zorlayarak açığa çıkarmaları gibi imkanlar da sağlayabilir. Dolayısıyla bu süreçte dikkat edeceğimiz bazı bilgiler ve uygulamalar, süreçten hem hiç zarar görmeden ya da en az zararla çıkmamıza yardımcı olabilir hem de belki bundan sonra geçmişe göre daha güçlü, daha kararlı, daha özenli ve daha huzurlu bir hayat yaşamamıza imkân sağlar. Bu sebeple gelin bu özel dönem ile ilgili hepimizin dikkat etmesi gereken birkaç konunun üzerinde duralım.

Koronavirüs Zamanı ile Bilmemiz Gerekenler

1- Bizim için oldukça bilinmedik bir tecrübe yaşıyoruz. Dolayısıyla bu süreçte ne yapacağımızı bilmememiz ve bundan dolayı panik ve kaygı hisleri yaşamamız zayıf ve çaresiz olduğumuz anlamına gelmez. Mevcut durum ile alakalı halihazırda ne yapacağımızla ilgili bilginin az olduğu anlamına gelir. Bu sebeple yaşadığımız panik ve kaygı hislerinden dolayı kendimizi suçlamak ve kötü hissetmek bu süreçte işimize yarayacak en son şeydir.

2- Her ne kadar panik ve kaygı hisleri bu dönem için oldukça doğal olsa da bu hisleri beslemek ve büyütme doğal değildir. Dolayısıyla panik ve kaygı hislerimizi besleyip büyütecek düşüncelerden, davranışlardan, ilişkilerden ve kaynaklardan mümkün olduğu kadar uzak durmaya gayret etmeliyiz.

3- İnsanoğlunun en önemli özelliklerinden bir tanesi adaptasyondur. Bir insan adapte olmayı kabul etmesi ve istemesi halinde daha önce alışık olmadığı bir coğrafyaya, bir iklime, bir işe, bir ilişkiye, bir duruma alışıp adapte olabilir. Adaptasyon sonucu da kişi içinde bulunduğu yeni şartlara göre kendini ve hayatını yeniden konumlandırır. Zarar görmeden ve iyi hissedebileceği bir sistem oluşturabilir. Ancak adaptasyon bir süreçtir, zaman alır. Bu zaman herkese göre farklılık gösterebilir, değişebilir. Dolayısıyla yaşadığımız günlere adapte olmayı kabul etmemiz ve istememiz halinde süreç içerisinde adapte olabiliriz. Burada muhakkak gözetime gerekten husus adapte olmak için geçirmemiz gereken zamanı kendimize çok görmeyip, sabredebilmeyi bilmektir.

4- Mevcut durumun ne kadar süreceğini bilmediğimizden dolayı ileriye dönük değil bugüne dönük plan yapmamızda fayda vardır. İlk başlarda insan ister istemez tatil moduna girebilir, uzun saatlerini filmler veya dizi seyretmek, oyun oynayıp internette kalmak vs ile geçirebilir. Ancak bu modu çok uzun tutmayıp, bir an önce mevcut durumuna uygun bir sistem kurmaya ve rutinler belirlemeye çalışmalıdır.

5- Zor zamanlar üstesinden gelindiği takdirde gelecekte yaşanacak zorlukları kolaylaştırır. Hayata daha doğru bakmayı, daha güçlü kalabilmeyi, daha sağlıklı ilişkiler kurabilmeyi, daha gerçekçi beklentilere sahip olmayı ve bir amaca tutunabilmeyi sağlar. Dolayısıyla bu zor zamanların geçeceğine olan inancımızı hiç kaybetmeden, onun bize vereceği eğitimi almaya açık olarak, kısa vadede yaşayacağımız zorlukların uzun vadede bize kolaylık olarak döneceğini aklımızda tutarak bu dönemi geçirmeye çalışalım.

**Uzman Klinik Psikolog,
Hasan Kalyoncu Üniv. Dr. Öğr. Üyesi*

DÜNYAYI SARSAN TEHLİKE KORONAVİRÜS (COVID-19)

Nursen BAYKAN, Zehra OKAT, Sevim ÇOLAK, Ayşe TAVACI*

İlk olarak 1960'lı yıllarda Çin'in Hubei eyaleti Wuhan şehrinde ortaya çıkmaya başlayan Koronavirüsü, insan hayatını riske sokan tehlikeli bir virüs çeşididir. İnsanlarda hafif ve orta derecede üst solunum yolu enfeksiyonlarına neden olur. Koronavirüslerin alfa, beta, gama ve delta olmak üzere bilinen 4 çeşidi vardır. Koronavirüsler (CoV), hafif bir soğuk algınlığından, şiddetli bir solunum sıkıntısı tablosuna neden olan geniş bir virüs ailesidir. Bu aileden olan Sars Koronavirüsü, ilk defa 2003 yılında ortaya çıkmış olup yüzlerce insanın ölümüne neden olmuştur. 2012'de ise ilk defa Ürdün'de görülen Mers Koronavirüsü ise büyük bir endişe oluşturmıştır. Son olarak 31 Aralık 2019 da Çin'in Wuhan kentinde nedeni bilinmeyen pnömoni (zatürre) vakalarının araştırılması sonucu daha önce karşılaşılmamış olan bir Koronavirüs tespit edilmiş olup, hastalığın adı Covid-19 olarak belirlenmiştir. 30 Ocak 2020'de Covid-19, Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir sağlık acil durumu ilan edilmiştir. 11 Mart 2020 tarihinde ise virüs pandemi, yani küresel salgın hastalık olarak ilan edilmiştir.

Ülkemizde ilk Koronavirüs vakası, 11 Mart 2020'de kayıtlara geçmiştir.

KORONAVİRÜS NASIL BULAŞIR?

COVID-19 solunum yoluyla bulaşan, kontrol edilemeyen ve hızla yayılan bir virüstür. Daha kişide hastalık belirtileri görülmeye başlamadan, 2-14 günlük kuluçka süresinde bile bulaştırmaya başladığı bildirilmektedir. Virüsün, hasta kişilerin öksürük, hapşırık sırasındaki çıktıları ya da elle temas ile bulaştığı tespit edilmiştir. Bu nedenle hasta kişilerle 1 metreden fazla mesafede bulunmak virüsten korunmak için büyük önem arz etmektedir.

COVID-19 HASTALIĞINA NEDEN OLAN VİRÜS, CANSIZ YÜZEYLERDE NE KADAR SÜRE YAŞAYABİLİR?

COVID-19'a neden olan virüsün yüzeylerde ne kadar süre hayatta kaldığı kesin değildir. Çalışmalar, Koronavirüslerin yüzeylerdeki canlılığının birkaç saat veya birkaç güne kadar devam edebileceğini göstermektedir. Bu, farklı koşullar altında değişebilmektedir (örn. yüzey tipi, ortam sıcaklığı veya nemi).

NE GİBİ BELİRTİLER GÖRÜLÜR?

Yeni Koronavirüs hastalığının en önemli ve ayırt edici belirtileri şunlardır:

- ateş
- öksürük
- nefes darlığı
- burun akıntısı
- boğaz ağrısı

Bunlara, bulantı, kusma, ishal, kas-eklem ağrısı, iştahsızlık eşlik edebilir. Bununla birlikte hastalığın taşıyıcısı olan ve "asemptomatik" olarak da bilinen belirti göstermeyen hastalar da var. Hasta olmadan ya da hafif kırgınlık belirtileri ile hastalığı ayaktan geçirenlerde mevcuttur.

YENİ KORONAVİRÜS HASTALIĞININ KULUÇKA SÜRESİ

Koronavirüs belirtileri kişinin bağışıklık sistemi ve yaşına bağlı olarak da değişiklik gösterebilir. Fakat elde edilen verilere göre kuluçka süresinin, genellikle hastanın enfekte olmasından sonraki 2 ile 14 gün içerisinde gerçekleştiği yönündedir ABD'de yapılan bir araştırmaya göre Koronavirüsün semptomları, virüs kaynağı ile temasın ardından ilk beş günde ortaya çıkıyor, ancak kamu sağlığı uzmanları 14 günlük karantinanın gerekli olduğunu savunuyor.

COVID-19 ENFEKSİYONUNDA KİMLER DAHA FAZLA RİSK ALTINDA

COVID-19 enfeksiyonu ile ilgili şimdiye kadar edinilen bilgiler, bazı insanların daha fazla hastalanma ve ciddi semptomlar geliştirme riski altında olduğunu göstermiştir.

Vakaların yüzde 80'i hastalığı hafif geçirmektedir. Vakaların %20'si hastane koşullarında tedavi edilmektedir.

Hastalıktan En Çok Etkilenen Kişiler: 60 yaş üstü olanlar, ciddi kronik tıbbi rahatsızlıkları olan insanlar (kalp hastalığı, hipertansiyon, diyabet, kronik solunum yolu hastalığı, kanser gibi), sağlık çalışanları

Çocuklarda hastalık nadir ve hafif görünmektedir.

COVID-19 (YENİ KORONAVİRÜS HASTALIĞI) TANI NASIL KONUR?

Yeni Koronavirüs tanısı için gerekli moleküler testler ülkemizde mevcuttur. Tanı testi sadece Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ulusal Viroloji Referans Laboratuvarında ve belirlenmiş Halk Sağlığı Laboratuvarlarında yapılmaktadır.

KLİNİK ÖRNEKLER VE ÖRNEK TOPLAMA

Koronavirüs tanısı için aşağıdaki örnekler alınır:

1. Nazofaringeal bezlerden, orofaringeal bezlerden, balgam vb.
2. Rektal sürüntü ve dışkı
3. Akciğerlerden olanlar da dahil olmak üzere biyopsilerden veya otopsiden alınan doku
4. Kan
5. İdrar örneği
6. Serolojik testler için serum

KORONAVİRÜSÜNÜN TESPİTİ

1. Virüs İzolasyonu
2. Serolojik Test; Kompleman Sabitleme testi, ELISA, Hemaglutinasyon testi, İmmüno Floresan, vb.
3. RNA Tespiti; Gerçek Zamanlı Ters transkripsiyon PCR (rRT-PCR) gerçekleştirmektedir.
4. Elektron Mikroskopisi

YENİ KORONAVİRÜS HASTALIĞI NASIL TEDAVİ EDİLİR?

Covid-19 için şu anda belirli bir kesin tedavi yolu mevcut değildir. Gerçekleştirilen tedavi ateş, kuru öksürük ve nefes darlığı gibi belirtilerin hafifletilmesine odaklanır. Mevcut zatürre tedavilerinin, bu hastalık için etkin olup olmadığı yönünde araştırmalar sürmektedir. Hastalık virüs temelli olduğu için antibiyotikler etkili değildir. Koronavirüs (COVID-19) hastalığının teşhis edilmesinin ardından hastalığın belirtilerini kontrol etmek için doktor kontrolünde ağrı kesici ve ateş düşürücü ilaçlar kullanılabilir.

Hasta bireyin bulunduğu odaların neminin dengelenmesi, çay gibi sıcak içeceklerin tüketilmesi ile ılık duşlar boğaz ağrısı ve/veya öksürüğün hafiflemesine yardımcı olacaktır. Bol sıvı tüketmek, dinlenmek ve düzenli uyku hastalığın belirtilerinin hafiflemesi için önemlidir. Ancak hastalığın belirtileri normal soğuk algınlığı sürecinden daha ağır seyretmeye başlarsa mutlaka uzman bir doktora başvurmak gereklidir. Eğer, kendinizde veya çevrenizde ki kişilerde yeni koronavirüs hastalığı belirtileri olduğunuz düşünüyorsanız, en kısa zamanda, vakit kaybetmeden, maske takarak bir sağlık kuruluşuna başvurulması gerekmektedir.

YENİ KORONAVİRÜS HASTALIĞI'NIN (COVID-19) AŞISI BULUNDU MU?

Wuhan Koronavirüsü olarak da anılan Covid-19'un Çin tarafından yayınlanan genomu temel alınarak bir aşı oluşturulması çalışmalarına uluslararası düzeyde başlanmıştır. Henüz Covid-19'a karşı henüz lisanslı bir tedavi ve aşı geliştirilemedi. Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, 11 Şubat'ta yaptığı açıklamada Covid-19'a karşı geliştirilecek ilk aşının 18 ayda tamamlanabileceğini söyledi.

ABD, Avustralya, Çin, İngiltere ve Kanada'da çeşitli üniversiteler ile özel kuruluşlar klinik testlere başlama aşamasına oldukça yaklaştıklarını açıklamaktadır.

KORONAVİRÜSTEN NASIL KORUNURUZ?

Covid 19'dan korunmak için Sağlık Bakanlığının açıkladığı **14 kurala** uymak hayati önem taşımaktadır.

Bunlar:

- Mümkün olduğu kadar yurtdışına yolculuk yapılmaması önerilmektedir. Yurtdışına çıkışın zorunlu olduğu durumlarda aşağıdaki kurallara dikkat edilmelidir.

- Akut solunum yolu enfeksiyonlarının genel bulaşma riskini azaltmak için önerilen temel ilkeler Yeni Koronavirüs (Covid-19) için de geçerlidir. Bunlar:

- El temizliğine dikkat edilmelidir. Eller en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla yıkanmalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik veya antibakteriyel içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.

- Eller yıkanmadan ağız, burun ve gözlerle temas edilmemelidir.

- Hasta insanlarla temastan kaçınmalıdır (mümkün ise en az 1 m uzakta bulunulmalı).

- Özellikle hasta insanlarla veya çevreleriyle doğrudan temas ettikten sonra eller sık sık temizlenmelidir

- Hastaların yoğun olarak bulunması nedeniyle mümkün ise sağlık merkezlerine gidilmemeli, sağlık kuruluşuna gidilmesi gereken durumlarda diğer hastalarla temas en aza indirilmelidir.

- Öksürme veya hapşırma sırasında burun ve ağız tek kullanımlık kâğıt mendil ile örtülmeli, kâğıt mendilin bulunmadığı durumlarda ise dirsek içi kullanılmalı, mümkünse kalabalık yerlere girilmemeli, eğer girmek zorunda kalınıyorsa ağız ve burun kapatılmalı, tıbbi maske kullanılmalıdır.

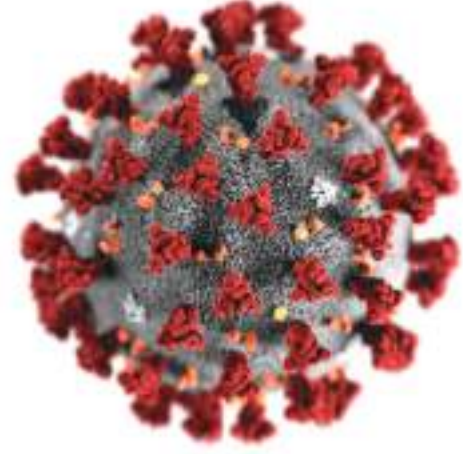
- Çiğ veya az pişmiş hayvan ürünleri yemekten kaçınılmalıdır. İyi pişmiş yiyecekler tercih edilmelidir.

- Çiftlikler, canlı hayvan pazarları ve hayvanların kesilebileceği alanlar gibi genel enfeksiyonlar açısından yüksek riskli alanlardan kaçınılmalıdır.

- Seyahat sonrası 14 gün içinde herhangi bir solunum yolu semptomu olursa maske takılarak en yakın sağlık kuruluşuna başvurulmalı, doktora seyahat öyküsü hakkında bilgi verilmelidir.

KORONAVİRÜS HANGİ ÜLKELERE YAYILDI?

Koronavirüs şimdiye kadar en az 204 ülkede görüldü. Başlangıçta hastalığın merkez ülkesi Çin'di ancak zaman içinde Amerika Birleşik Devletleri, bildirdiği 250 bine yakın vakayla dünyada virüsün en çok görüldüğü ülke oldu. Dünya genelinde en çok ölümse Amerika, İtalya ve İspanya'da görüldü. Şu an 14 Nisan 2020 itibariyle tüm dünyada saptanan toplam 1.926.736 olgudan 451.834 kişinin iyileştiği, 119.736 kişinin ise yaşamını yitirdiği bildirilmiştir. Türkiye'de ise 11 Mart'ta ilk vaka bildirilmiştir.

TÜRKİYE'DE ALINAN ÖNLEMLER

Türkiye'de koronavirüsün yayılmasının önlenmesi için bir dizi önlem alındı. Genelge ile 81 ilde, tiyatro, sinema, gösteri merkezi, konser salonu, nişan/düğün salonu, çalgılı/müzikli lokanta/kafe, gazino, taverna, kahvehane, kıraathane, kafeterya, kır bahçesi, nargile salonu, nargile kafe, internet salonu, internet kafe, her türlü oyun salonları, her türlü kapalı çocuk oyun alanları (AVM ve lokanta içindikiler dahil), çay bahçesi, dernek lokalleri, lunapark, yüzme havuzu, hamam, sauna, kaplıca, masaj salonu, SPA ve spor merkezlerinin faaliyetleri geçici bir süreliğine durduruldu. Koronavirüsün yoğun olarak görüldüğü ülkelerle olan sınırlar kapatıldı. 20'den fazla ülkeye uçuşları durdururken, Türk Hava Yolları da yalnızca Moskova, Washington, Hong Kong ve Addis Ababa uçuşlarının devam edeceğini açıkladı. Ayrıca yurtdışından gelenlere de 14 günlük karantina uygulaması yapılmaktadır.

65 yaş üstü ve 20 yaş altına sokağa çıkma yasağı getirildi ve halktan da zorunlu olmadıkça sokağa çıkmamaları istenirken, birçok şirket ve kurum da evden çalışma sistemine geçti. Halka ücretsiz maske dağıtımı gerçekleştirildi. Pazar yerleri marketler ve toplu taşıma gibi insanların toplu şekilde bulunduğu tüm alanlarda herkesin maske takması zorunlu hale getirildi. 30 Büyükşehir ve akciğer hastalıklarının yoğun olarak görüldüğü Zonguldak dahil olmak üzere 31 ile giriş çıkış yasağı getirildi. Metro metrobüs girişlerine dezenfektanlar yerleştirildi. Hafta sonları bilim kurulunun gerekli gördüğü hallerde 48 saatlik süreyle sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

PANDEMİ BİZE NELER ÖĞRETTİ?

Koronavirüs salgını sayesinde sağlığımızın ne kadar önemli bir değer olduğunu yeniden fark ettik. Temizlik ve hijyen kurallarının sağlığın vazgeçilmez kurallarından biri olduğunu tekrar hatırladık. Modern tıbbın; özellikle moleküler biyoloji ve genetik, biyoteknoloji, aşı geliştirilmesi gibi alanların, bilim ve teknolojinin önemini bir kez daha teyit etmiş olduk.

Türkiye'deki en önemli yatırımlardan birinin sağlık sektörüne gerçekleştirildiği salgın döneminde bir kez daha anlaşıldı.

Ailemizin, sosyal ve toplumsal dayanışmanın, iş birliğinin önemini farkına vardık.

Böyle bir pandemi durumunda dünya ülkeleri arasındaki iş birliğinin nedenli önemli olduğu gözler önüne serildi.

Bundan sonra karşılaşılabilecek böylesi viral salgında nasıl önlemler alınması gerektiği anlaşıldı. Kendimize dönüp hesaplaşmayı, değer yargılarımızı yeniden gözden geçirmeyi öğrendik.

Dışarıda özgürce dolaşıp gezebilmenin ve ailemize sımsıkı sarılabılmanın ne kadar büyük bir şans olduğunu pandemi sayesinde anlamış olduk.

En kısa sürede mutlu ve sağlıklı yarınlara kavuşmak dileğiyle...

**Üsküdar Zeynep Kamil Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi*

YORGUNLUK TOPLUMU VE KORONAVİRÜS

İshak ASLAN*

Jean Baudrillard, düşman kavramını determine etmek için zoolojik bir inceleme yapar; ona göre düşman evvela kurt olarak ortaya çıkar. Buna karşı tahkim duvarlar oluşturmak suretiyle korunur. Bir sonraki aşamada düşman bir fare şeklindedir. Böyle bir tehdit, hijyenik koşullarda yok edilebilir. Bunun ardında böcek aşaması gelir. Buna karşı insektisid ile mücadele edilir. Dördüncü ve son aşamada

düşman, virüslerdir. Virüslere karşı savunma, en zorlu mücadeleyi beraberinde getirir. Zira o sistemin kalbine yerleşmiştir. İnsan organizmasının bütün açıklıklarına nüfuz etmiş, bu ontolojik yapı içerisinde kaynaşmış, sistemleşerek çoğalmış, terör faaliyeti gibi küresel çapta topyekûn saldırıya geçmiştir. Bu aşamada savunma aracı olan immün sistemi, virüse karşı bağışıklık kazanamamıştır.

Byung- Chul Han, Yorgunluk Toplumu isimli eserinde bu durumu, insan bünyesinden yola çıkarak sosyolojik tahlilde, 'pozitif şiddet' kavramıyla açıklamaya çalışır. Ona göre pozitiflik şiddeti, düşmanlığı esas almaz. Müsamahakâr, bastırılmış ve teskin edilmiş bir toplumda viral saldırıya karşı **immün sistemi** edilgen hale gelmiştir. Çünkü böyle bir toplum, bünyesi için tehlike teşkil eden virüs ve bakteri gibi patojen adı verilen mikroorganizmalara benzer sosyolojik tehditleri tanımamaktadır.

Peki biyolojik olarak immün sistem nasıl çalışır? Etrafımızda ve aynı zamanda vücudumuz florasında sayısız denilebilecek kadar fazla miktarda mikroorganizmalar mevcuttur. **Mikrobiyom** adı verilen yararlı mikroorganizmaların dışında, **patojen** adı verilen hastalık yapıcı canlılar da bulunmaktadır. Vücut, bu zararlı mikroorganizmalara karşı savunma sistemi geliştirmiştir. Patojenlerin savunma sistemi tarafından tanınmasını sağlayan ve **antijen** adı verilen yüzeyde yerleşmiş reseptörler bulunmaktadır. Savunma sisteminin iki temel görevi vardır; vücudu patojen mikroorganizmalara karşı korumak ve ölü, zarar görmüş veya anormal hücreleri yok etmek. Bu sisteme **immün sistem (bağışıklık sistemi)** adı verilir.

Chul Han 'a göre, bağışıklığın oluşması için öncelikle iki temel etmenin organizma tarafından tanımlanması gerekir, bunlar patojen olarak tanımlanan **başkalık** ve **yabancı**lıktır. Vücut ekosistemi tarafından başka ve yabancı olan unsurları tespit eden antijenlerin uyarısı üzerine **fagositler** gibi savunma hücreleri tarafından parçalanarak yok edilir. Yazar, bu olayı negatiflik şiddeti olarak görür. Bu durum organizmanın hayatıyetini sürdürmesi için elzem olan bir durumdur.

Kadim gelenekte insan, küçük bir alemdir. Alem ise büyük bir insandır. Bundan yola çıkarak sosyologlar, toplumsal çözümlemeleri, insan fenomeni üzerinden giderek teklifte bulunurlar. Byung-Chul Han da vücuttaki immün sistemi üzerinden toplumsal değişimleri analiz eder. Yazara göre toplumsal paraliz'in (inme) temel sebebi, yukarıda tanımlanan pozitiflik şiddetidir. Yani başka ile meskün, yabancı ile yerlinin aynileşerek mekânı paylaşmalarıdır. Ona göre bu aynileşme süreci şiddetin başka bir formudur. Bu şiddet, mahrum edici değil, doyurucu;

dışlayıcı değil kapsayıcıdır. Bu bağışıklık sistemi post-immünolojiktir. Bu aşamada patojenlerle savaş olmadığı için vücut yangılı reaksiyonu tetikleyecek antibiyotikten yoksundur. Yabancı, tüketim reçetesine evirilerek yumuşamış veyahut egzotik hale girerek turistik bir biçim almıştır. Yabancı ve başka, asli unsurlar ile aynileşirler. Baudrillard, bu pozitif şiddeti işaret ederek 'aynıyla yaşayan, aynıdan ölür.' der. Mesela obezlik halinde vücut yağ bağlamayı patojen olarak görmez. Aynı şekilde, enformasyon, iletişim veya üretim sistemleri de çağın enformatik obezitesi olarak bağışıklığın dumura ermesinin bir başka halidir. Yazara göre bu durum, depresyon, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), sınırdaki kişilik bozukluğu (SKB) veya tükenmişlik sendromu (TS) gibi sinirsel hastalıklar, günümüzün patolojik problemi olarak negatif olanın olumsuzlamadan ziyade, ifrat derecede başka ve yabancının olumlanmasından kaynaklanmaktadır.

Hâlbuki başka ve yabancı olarak düşman, birey ve toplum için olmazsa olmaz derecede hayatıyetin, kimliğin ve kişiliğin inşasında önemli bir etkidir. Nitekim Necip Fazıl bu hali ne güzel ifade eder;

*Ey düşmanım, sen benim ifadem ve hızımsın,
Gündüz geceye muhtaç, bana da sen lazımsın*

Pozitif Şiddet Sosyolojisi: Performans Toplumu

Byung- Chul Han, 21.yüzyıl toplumunu, Foucault'nun aksine, disiplin toplumundan ziyade performans toplumu olarak görür. Ulu'ul-emr olarak bilinen otoriteye, üst-ast ilişki esasına dayalı itaatın esas olduğu disiplin toplumu, negativite toplumdur. İtaate rağmen başaramama da yine mazur görülen insan halinin tipolojisini aşıkâr ettiğinden, negativitenin özelliğidir. Bu toplumun kipi ise; **-malı, -meli** gibi gerekir olanı imlediği gibi, **-ebilememek** gibi insanın duygu- durum dünyasını yalın haliyle ifade eden kipler de bulunabilir. Performans toplumunun kipi ise -meli, -malıdır. İnsan düşünce coğrafyasının sınırları kaldırıldığı bu toplumda, performansı gerçekleştirmeye dair her tür çaba meşrudur. Kişinin değeri, ölçüsü, performansı kendinden mündemiç olan ontolojik yapıdan değil, ortaya koyduğu ve analize dayalı olan başarıyla ölçülür. Karşımızda artık *animal laborans*

(performans hayvanı) insanı durmaktadır. Böyle performans öznesi olan insan, başkasının tahakkümü altında olmayan ve kendi kendisinin efendisi durumundaki kişidir. Bu yönüyle itaatkâr insandan ayrılır. Ancak böyle insan, uzun süreçte kendisini tüketen, imha eden bireydir. Var-olmak, bilinmek, görülmek için daha fazla çalışmak, çabalamak zorundadır. Bu durumda o, bedensel, ruhsal ve sosyal bakımdan bir iyilik hali olarak sağlıktan giderek daha fazla kopan ve bir mum gibi erimekte olan, nihayetinde tükenmişlik sendromu ile malul olan depresif bireydir.

Yazar, depresyonu Alain Ehrenberg'ten farklı olarak yalnızca kendilik ekonomisi açısından değerlendirmemektedir. Ona göre depresyon, geç-modern insanın kendi olmak hususundaki başarısızlığının dışı vurumudur. Aynı zamanda toplumu oluşturan bireylerin atomize olması ve sosyal ilişkilerin kopukluğundan kaynaklı **yorgunluk** halidir. Böyle yorgun birey, tükenmişlik sendromu ile malul durumdadır. Terbiye ve itaatkâr toplumunun usul ve kaideleri ile emir ve yasaklarını, bireyin üstüne alıp müteşebbisliğe dönüştürmesiyle yukarıda bahsettiğimiz semptomlar ortaya çıkmaktadır.

Chul Han, bu duruma çözüm önerisi, varlığında mündemiç olan özgürlüğün gereği olarak bireyi, en yüksek sesle, **-ebilmeyi** veya **-ebilemediğini** bilmesi ve bunun dışı vurumu olarak, **hayır** demekle görür. Çünkü mütemediyen **-ebilme** zorunluluğu, beraberinde bireyde, kendini suçlama ve beraberinde zarar vermeyi tetikler. Post modern insanın hal-i pür melali olarak depresif insan, kendi savaşında yaralanmış kişidir. Oysa o, faniliğini hissederek baki olana yöneldiğinde, yeterliliğini ve yetersizliğini görür, başarı kadar, başarısızlığın da kıymetli olduğunu fark ettiği anda mutlu olacağı muhakkaktır. Hakikatte insanı kutsal kılan hataları ve başarısızlıklardır.

Bakmanın Pedagojisi:

Animal laborans olarak günümüz insanı, artan iş yükü nedeniyle kendine özgü dikkat tekniği (multitasking) geliştirmiştir. Aynı anda birden fazla işe yoğunlaşmayı sağlayan bu dikkat çabası, derinliğine görmekten ziyade kendini korumaya dair refleks geliştirme faaliyetidir. Esasen multitasking, medeniyetin ilerleyişinden ziyade, gerilemenin bir belirtisi olarak vahşi doğaya özgü bir tedbirdir. Zira hayvanların hayatta kalabilmek için içgüdüsel olarak geliştirdikleri tekniktir.

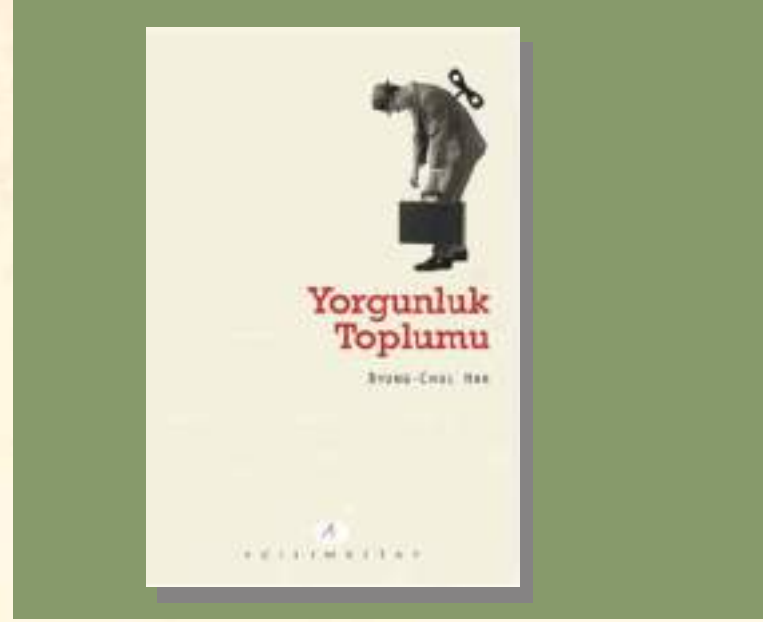
Örnek olarak yırtıcı hayvanlar avını parçalarken, başkalarına av olmamak için etrafını gözetler, aynı anda yavrusunu korur ve eşinden de gözünü ayırmaz. Derinliğine bakmadan yüzeysel olarak, birden fazla işle meşgul olur. İşin künhüne varmadan, periferinden dolaşır.

Yazara göre modern insan, çeşitli hedefler, malumat kaynakları ve işlemler arasında dikkat dağınıklığına duçar kalır. Bu durumdaki birey sıkıntıya da tahammülsüzdür. Esasında yaratıcı süreçleri beraberinde getiren ve Walter Benjamin'in ifadesiyle, 'tecrübe yumurtasına kuluçkaya yatmış bir rüya kuşu' olarak derin sıkıntı büyük bir imkân olabilir. Niyazi Mısri güzel demiş; 'Derman arardım derdime, derdim bana derman imiş.' Derman olarak derin sıkıntı; beraberinde derin dinlenmeyi, derin dinlenme dinlemeyi, hepsinin nihayetinde ise kişinin ilham deryasında yelken açmasını sağlar. Post-modern insan dinlenmediği için dinleme kabiliyetini de kaybetmiştir. Dinleme kabiliyeti de doğrudan karşındakinde derin dikkat ve onda kaybolmayı sağlayan empati kapılarını açmakla kazanılır.

Yazar bu aşamada 'Vita Contemplativa' kavramını ortaya koyar. 'Vita Contemplativa', temelde yapım ve edime dayalı sürerlikten ziyade şeylerin özünde varoluşlarına dair, özel bir bakmanın ifadesi olan, **hayreti** ifade eden bir kavramdır. Oysaki Kartezyen düşünce ile pozitif bilime yansımış olan temel duygu **şüphedir**. Tekrar fıtrata dönüş olarak hayret, derinliğine düşünme, ziyadesiyle görme, bakma ve hikmetin kapılarına varmaya ulaştıran ulvi bir eylemdir.

Nietzsche, Putların Alacakaranlığı isimli eserinde, bireyin eğitiminde üç önemli ilkeyi serimler: **bakma, düşünme ve okuyup yazma**dır. Ona göre öğrenmenin amacı 'yüksek kültür, bakmayı görmek, gözü sükunete, sabra ve kendine - gelmeye - alıştırmaktır. 'Görmeyi öğrenmek, maneviyata doğru ilk eğitimdir.' Bir bakıma Kur'anî ifadede geçen ilimde derinleşenler (rasihin) bu yetisine, görme, düşünme ve okuma sayesinde erişirler (Âl-i İmrân 3/7; Nisâ 4/162). Böyle insan, yazara göre, bir uyarıcı karşısında hemen tepki vermemeli, engelleyici, nihai dürtülere hâkim olmalıdır. Bunun için yoğun meşguliyetten kurtulmalı ve **hayır** diyebilmelidir. Hayır diyemeyen bireyde duygusal boşalma, endişe ve hiperaktivite ortaya çıkmaktadır.

Chul Han'a göre bu duygu durumlarına reçete olarak, hızlanmanın azaltılması, ara-zamanlar oluşturmaya, ara-vermeyi salık vermektedir. Yine Nietzsche, böylesi meşgul insanlar için: 'meşgul insanlarda ekseriyetle daha yüksek bir meşguliyet eksikliği vardır. Bu açıdan tembeldirler. Meşgul olanlar, mekânın ahmaklığı uyarınca, bir taşın yuvarlanması gibi yuvarlanıyorlar.' der.

Son olarak negativiteye dayanan, ara-lıkta olma, ara- verme, dinlenme, yorgunluk, kaygı, güçsüzlük, e- bilememe, bakma, görme, hayret, düşünme ve tefekkürü yeniden animal laborans insanın kamusuna yerleştirerek eşref-i mahlukat (üstün insan) derekesine yükseltilmelidir.

Jean Baudrillard, düşman sıralamasının en zorlu kısmı olan viral düşmana karşı en kesif mücadele sürecini yaşıyoruz. Zira pandemik olarak yayılım gösteren Koronavirüsü, yukarıda açıkladığımız ve Yorgunluk Toplumu kitabında Byung - Chul han'ın tafsilatla bahsettiği immün sistemi çökmüş, müsamahakar ve bastırılmış, teskin edilmiş, pozitiflik şiddetine maruz yeryüzü toplumunu en şedit bir şekilde enfekte etmiştir. İnsan, bugün hiçbir zaman bu kadar çaresiz olmamıştı. Çünkü bağımsızlık sistemini kaybetmiştir. Ona düşen tekrar fıtratına dönüş yapmasıdır. Bu durum onu, bu sufli durumdan ulvi duruma yükselmesini sağlayacaktır.

KAYNAK

Byung-Chul Han, Yorgunluk Toplumu, Açılım Kitap, İstanbul

SUYA DÜŞEN ATEŞ: LÂLE

Reyhan ÇELİK*

**"Bizim gönlümüzde lâlelik var, gül bahçesi var.
Orada solmanın, perişan olmanın yolu yok!"**

Hiz. Mevlânâ, Mesnevî

Su ve ateşin aşkından doğan narin ve nazlı lâlenin yolculuğu, yücelerden; dağlardan başlamıştır. Âşık olduğu dağların çetin kışlarından sonra, karlar altından boy veren lâlenin ovalara inmesi, ehlileşmesi Türklere yoldaşlığı sayesinde. Türklerin Orta Asya dağlarından Anadolu'ya uzanan göçlerinde, her iklime uyum sağlayan gönüllü bir yoldaş misali yanı başlarındadır lâle. "Toprağın altında bekleyip güzelleşerek yeniden doğmanın bilgece duruşuyla, kıpkırmızı renginin göz alıcılığıyla vazgeçilmez bir simge olarak...Anadolu'yu sevmiş, İstanbul'u sevmiş, baharı müjdelemiş, yabani bir çiçekten el üstünde tutulan nadide bir çiçeğe dönüşmüş. Birçok simge beden bulmuş lâlede; bereket, aşk, özlem, güzellik..."

Türk yurdunun töresini, kutlu sözünü Anadolu'ya nakleden boyların, Yesevî dervişlerinin, erenlerin hikmet yolculuğuna şahit olan lâleler, turkuaz gökyüzünden damlalarla "Ulu Cami"lerin sırlı mihraplarında aşkla filizlenir. Selçuklu çinilerinden Osmanlı Sarayı'nın has bahçelerine ulaşan lâlelerin güzellik ordusu, elçilerin, seyyahların başlattığı seferlerle Avrupa'yı da fetheder. Ana vatanından çok uzaklarda, saraylardan şehirlere, ressamların tablolarından romanlara Avrupa'yı dalga dalga "Tulipomania" "lâle hayranlığı" sarar.

Yüce dağların nazlı ve güçlü çiçeği lâlenin etrafı, ulaştığı yurtlarda efsanelerin, mitlerin hâlesi ile kat kat örülmüştür. Cennetten yeryüzüne indirilen Hz. Âdem'in çok ağladığı ve kanlı gözyaşlarının düştüğü yerde lâleler bittiği söylenir. Afrodit'in Adonis'e aşkından, baharın habercisi Siyâveş'in ölümüyle gelen sonbahara kadar iklimleri, kahramanları farklı bütün efsanelerin sonu, lâlenin kutsal sevdasına bağlanır. Ferhad ile Şirin'in imkânsız aşkına da düşer lâlenin gölgesi. Şirin'in aşkıyla âh ile dağları delen ancak ölümle vuslata eren Ferhad'ın toprağa düşen kanlı gözyaşlarından kırmızı lâleler biter. Bu ölümsüz aşk, Hâfız-ı Şîrâzî'nin mısralarında yaşar.

**Şirin'in dudağının hasretiyle görüyorum henüz
Lâleler filizleniyor kanlı gözyaşlarıyla Ferhad'ın
Yoksa lâle biliyordu vefasızlığını zamanın
Bırakmadı elinden şarap kadehini doğuştan
ölünceye dek.**

Aşk, gözyaşı ve kanla örülen bu efsanelerin en güzeli; "lâ'l" in kırmızısından doğan lâlenin ateşine en yakışanı; üstündeki çiğ tanesine düşen yıldırımın bir yaprağı tutuşturması ve alevin anında donarak lâleye dönüşmesidir şüphesiz. Bir damlacık "suya düşen ateşin" "Gül-i ateş reng" "ateş renginde gül" ün; lâlenin hikâyesidir artık zamanda dilden dile yayılan. Aşığı çiğ tanesi misali yakan bu kıvılcımdır yangınlara sürükleyen... Yanan yapraklarının kalbindeki siyahlıklar, o kadim yanıkların hatırası ile "Lâle-i dâğdâr" dağlanmış, yanıp yakılan lâle namıyla anılacaktır sonsuza dek. Kadim söylencelerle kırmızı lâle sonsuz ve gerçek aşkın simgesi olur. Lâlenin her renginde ayrı bir anlam belirir. "Beyaz lâle saflık ve masumiyete, mor lâle bu rengin ezeli uzantısı olan soyluluğa ve romantizme işaret eder, sarı lâle hem gün ışığından gelen neşeyi hem de umutsuz aşkı yansıtır. Ya siyah lâle?" O nadir lâleye düşen de koynuna sığındığı geceden de kara olan sevdadır.

Mânânın yüceliğini, tabiattaki tecellisinden gören medeniyetimiz, tabiatı, ağaçları, çiçekleri olduğu gibi lâleyi de gönül penceresinden seyretmiştir. Türölü efsanelerle, şiirlerle güzelliği yedi iklimde yayılan lâlenin asıl muradı; İlâhî aşkın sonsuzluğudur. Leyla'nın ardına düştüğü çöllerde Mevlâ'ya ulaşan Mecnun'un; Şirin'in aşkıyla dağları delen Ferhad'ın ve dahi cümle aşığın maşuku hakikatte "İlâhî Sevgili; Allah" tır.

İnsan, mecazî aşkın rahle-i tedrisinden geçmeden; gönlündeki çiğ tanesi, bir kıvılcımla yanıp dağlanmadan İlâhî pınara varamadığı için yaşanmıştır bunca aşk hikâyesi... "Lâle Devri şairlerinden Ahmed İzzet Paşa; bir şiirinde "İzhâr-ı kudret eylemiş Allah bu lâlede" derken lâlede Allah'ın kudretinin görünür olduğunu vurgular; *Esamî-i Lâle* kitabının yazarı Mehmed Aşkî Efendi:

**"Mazhar-ı İsm-i Celâl olmasa âyâ lâle
Bulamazdı bu kadar rütbe-i vâlâ lâle**

diyerek lâlenin itibarını temelde isminin özelliğinden aldığını yoksa böylesine yüksek rütbeyle ulaşamayacağını belirtir.

İsm-i Celâl'in mazharı olduğu içindir lâleye bunca hürmet... Allah lafzının harflerini taşıyan lâlenin başına, hatt-ı evvel olan elifin asaletiyle şerefli bir taç takılmıştır ki Allah zikri, lâle ile göze gönle dolar. Lâle güzeldir ve "bir lale soğanının tek bir sap üzerindeki tek çiçek vermesi de Allah'ın sıfatlarından olan *Vahdetin* yani tek oluşun yansımasıdır. Daima lâlenin yanı başında anılan gül ise, Hz. Peygamberin kokusunu duyurur müminlerin kalbine. "Allah, lâle ve hilal kelimelerinin ebceci hesabıyla sayı değeri de aynıdır:66. Ayrıca yine bu harflerle yazılan lâle tersten okunduğunda hilal kelimesi ortaya çıkar, bu özellik "aks-ı lâle" yani lâlenin yansıması olarak tanımlanır. Taç yapraklarının üzerinde nokta veya leke olan lâlelerin eksik veya kusurlu sayılışının nedeni Allah, lâle ve hilal kelimelerinin noktasız harflerle yazılmasıdır. Ancak lekesiz lâleler kusursuz yani "âlâ" olarak kabul edilebilir ve bu lâleler lekesiz aşkın sembolüdür." Lâlenin nurdan taç yapraklarının semaya doğru açılışıyla yokluk tacının altında varlığa kanat çırpın dervişin sonsuz niyazı, mezar taşına lâlenin işlenmesiyle ebedi hayat bulur. Lâlenin yapraklarının içindeki karalık sufilerce kara sevdanın remzi olarak yorumlanır. Lâleyi Mesnevi'de sözün iksiri ile buluşturan Hz. Mevlânâ, nefsinin terbiye eden Hak dostlarının gönlünü ve ruhunu dolduran lâlenin ebedilik sırrından haber verir:

**"Nefis cehennemden söndükten sonra ne dikersen
biter...
Lâleler, ak güller, marsamalar..."**

**"Bizim gönlümüzde lâlelik var, gül bahçesi var.
Orada solmanın, perişan olmanın yolu yok!"**

Selçuklu beldelerinin ardından, Osmanlı payitahtını süsleyen lâleler, gönülleri aşk ile tutuşturmuştur. Söz ülkesinin sultanı olmadıkça cihan hükümrânlığını murat etmeyen Osmanlı padişahları, divanlarında Mutlak Güzel; Allah'ı övmek için kelimelerden has bahçeler kurmuşlar, lâlelerin, güllerin, karanfillerin vasfıyla gönülleri âbâd etmişlerdir. Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman, Sultan Bayezid, Sultan III. Ahmet, hanedanın yegâne şaire sultanı Âdile Sultan ve Aşk Sultanı'nın emrine kul olan nice padişahlar, sultanlar, şairler "suya düşen ateş" lâlenin şiirini terennüm etmişlerdir.

Osmanlı'nın muhteşem çağının yaşandığı XVI.asırda; Kanunî Sultan Süleyman devrinde dünyanın has bahçesi İstanbul'da lâlenin de saltanatı başlamıştır. "Zevklerin giderek incelişi beraberinde çiçek meraklılarını doğurmuş, yabancı lâle ıslah edilip türleri seçilerek yeni ve mükemmel lâleler elde etmek için büyük çabalar gösterilmiştir. Lâle-i Rûmî (Osmanlı lâlesi/ İstanbul lâlesi) diye isimlendirilen lâle ortaya çıkmıştır, bu tür laleyi ilk yetiştiren de Kanunî'nin şeyhülislâmı Ebussuud Efendi olmuştur."

Lâle, İstanbul'un toprağıyla beraber medeniyetimize de kök salmıştır. Hattatların nadide Kur'an-ı Kerim'lerde kemale erdirdikleri harflere yaren olan lâleler, güller, sümbüller, dalga dalga camilerin mihraplarına, sultanların esvaplarına, mücevherlere, şiirlere, musikiye yayılmış; bütün bir medeniyeti cennet tasavvuruyla kaplamıştır. Aşk Sultanı'nın emrine amade lâleler her nerede sevgiliyi anmak, hatırlatmak, yüceltmek görevi verilmişse oraya aşk ateşini salmıştır. "XVII.asır boyunca da sevilen, el üstünde tutulan lâle, XVIII. asırda saltanatının en parlak devrine ulaşmıştır. 1703-1730 yılları arasında hüküm süren Sultan III. Ahmet'in saltanatında, sonradan "Lâle Devri" olarak anılan dönemde mimari, bezeme ve musikide zarafet hakim olur. Boğaziçi ve Kağıthane deresinin iki yakası, renkli gölgeleri suya akseden ve bahçelerindeki renkli şenliklerle Lâle Devri'ni terennüm eden zarif yapılarla mamurdur artık. "Lâle Devri bir tutku devridir, lâleye, yaşamaya, yeniliğe, şiire, müziğe, güzelliğe; topluca yeryüzü nimetlerine duyulan tutku, aşkın uzantısı tutku..." Artık bütün gazellerin, şarkıların vazgeçilmezi olan lâle devrin şairi Nedim'in İstanbul'da aşkı ve baharı terennüm eden gazellerinde açar:

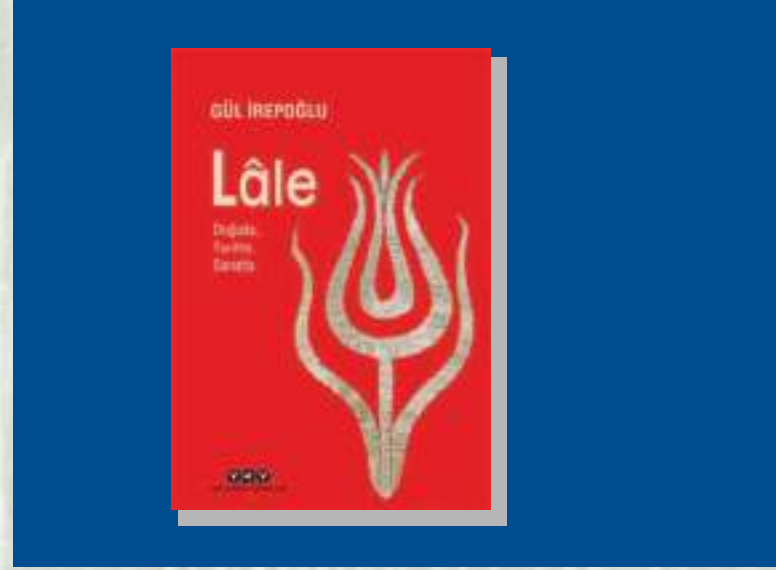
**Erişdi nevbahâr eyyâmı açıldı gül ü gülşen
Çerâğan vakti geldi lâlezârın didesi rûşen**

**Çemenler döndü rûy-ı yâre reng-i lâle vü
gülden**

**Çerâğan vakti geldi lâlezârın didesi rûşen
Nedîm**

Lâle Devri'nin lâle tutkunları baharın başında Kağıthane'nin zümrüt çayırlarında, Sadâbâd'da açan ilk lâleye "Merhabâ" ismini verirler. O ilk lâleyle İstanbul'da başlayan bayram, şehri çılgın bir sevdaya salar ve lâle, İstanbulluların gönlündeki zümrüt tahta yerleşir. "Mahbûb adlı lale soğanının 500 altına satılması heyecan yaratır; lâlenin rengarenk ışıklandırmadığı bahçe, lâlenin ateşlemediği şiir kalmaz." Paha biçilmez lâleleri mecmualarda adlandırmak bile başlı başına bir sanat olmuştur. Lâle Devri'nde ve hemen sonrasında yaklaşık iki bin çeşit lâleye isim verilmiştir. Yalnızca elif harfiyle başlayan yetmiş sekiz lâle ismi vardır:

*Âb-ı kevser, âb-ı yakut, âteş-i aşk,
âteş-i şevk, esrâr-ı Yezdan, esrâr-ı ilâhî,
esrâr-ı tecelli, âh-ı üftâde, âyine-i gülşen,
âyine-i cemâl...*

İstanbul'u güzelliğin türlü zevklerine boyayan bahar mevsimi olan Lâle Devri'nin hazin sonunda, lâle sevgisi kaybolmasa da şehrin aksinde ışığı söner. "Dersaadet'in 'yeni moda' bahçelerinde, başka çiçekler, başka ağaçlar, başka düzenler öne çıkacaktır. Ama lâle uzaklarda âşık olunmayı sürdürmektedir, hem de nasıl! Özellikle Hollanda'da çılgınlığı çoktan geride kalmış olsa da yetiştirilmeye ve tüm dünyaya dağıtılmaya devam eder. Lâle çağdaş zamanlarda geri dönecektir memleketine, ama değişmiştir, yıllarla; o eski zarif, incecik narin bedeni yerini dolgun bir görünüme bırakmıştır, ancak görenin çarpıldığı göz kamaştırıcı renkleri yerli yerindedir, vazgeçilemeyen eski sevgili misali bağra basılır yine." İstanbul'a hasret yaşadığı uzun yıllardan sonra lâle, asıl yurdunda, gönüllerimizde ve ruhumuzda yeniden açmaya başlıyor.

Su ve ateşin aşkından doğan lâle, zahirde kısacık, manada sonsuz ömründe medeniyetimizin kaybolan güzelliklerini, zarafeti ve yaşamın şiirini bize yeniden hatırlatmak için yolculuğuna devam ediyor. Güzelliklerde buluşmak dileğiyle...

KAYNAK

Yazı, Gül İrepoğlu'nun "Lâle Doğada, Tarihte, Sanatta" adlı kitabından derlenerek yorumlanmıştır. Yapılan Alıntılar: Lâle Doğada, Tarihte, Sanatta, YKY, İstanbul, 2012, s.9,10, 20, 21, 33, 55, 80.

*Araştırmacı, Yazar

GÖZLERİNDEN ÖPÜLESİ ÜSKÜDAR

Sinan YILMAZ*

Minyatür: Ferhat AKIL

Türk evladı, tarihinin şanlı sayfaları arasında bir gezintiye çıktığında, her köşe başında nice güzelliklere rastlar ve istikbale dair ümitlerini, o sayfalardan alacağı güç ile hep diri tutar. O güzel sayfaların bazılarını ise serapa ihtişamın kapladığını görür ve Mehmet Akif'in 'dönüp maziye tırmandım' ifadesindeki gerçekliği ruhunun derinliklerinde hisseder. İşte o ihtişam sayfalarından biri de 29 Mayıs 1453 gününü gösterir ki biri elveda, diğeri de merhaba diyen iki çağ, bu ihtişamın en bilindik şahitleridir. Kendileri çekip gitmiş, şahitlikleri baki kalmıştır.

Pek çok tarihi vaka vardır ki sebepleri dünle başlar ve sonuçları ancak yarınlara kadar uzanır. Pek azının neticeleri ise cihanşümul bir mahiyet arz eder ve etkileri, zaman duvarını aşarak yüzyıllar sonrasına uzanır. İşte fetih, bunlardan birisidir. 'Fetih' denildiğinde 'hangi fetih?' diye sorulmaz, sorulması abesle iştigale örneklik teşkil eder. Tarihimiz içinde nice fetihler ve dolayısıyla nice fatihler bulunur, ancak her ikisinin de hatırlattığı tek şehir İstanbul'dur. Asırlara sığmayan bir rüyanın ete kemiğe büründüğü gün de kendisine 567 yıl uzaktan baktığımız 29 Mayıs günüdür.

Bugün, İstanbul'un pek çok semtinde fethi hatırlatan hususi mevkiler, tarihî yapılar vardır ve buralar, doğru düşünceye, güzel hisse ve ufuk açan kelama hasret olduklarını lisan-ı hâlleri ile şehrin sakinlerine, yani bugün bir emanetçi sorumluluğu taşıyan bizlere fısıldayıp dururlar. Bu fısıldama, unutulmuş ve koyu yeşil renge boyanmaktan kurtulamamış bir kabirde dokunaklı bir iç çekişe, şehrin sembollerinden olmayı başarmış bir abidenin kubbesi altında ise bir haykırışa dönüşür. Fısıldamalara kulak kesilen bir avuç insan da buradadır, haykırışları umursamamakta dirençli milyonlar da. Şehir, fethin hatıralarını önümüze sermekte cömerttir belki. Fethin bir nihayet değil başlangıç olduğunu bilen ve şehirlerin şehrini bu şuur ile sarıp sarmalayan insanların emanetine sahip çıkamayışımız nedeniyle bir o kadar da kızgın. Yahya Kemal, "Türkiye Türklerinin yeryüzünde başka bir eseri olmasaydı; tek başına, yalnız bu eser şeref namına yeterdi" (1) der İstanbul için. Bu tespit ile birlikte, özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu şehre reva gördüklerimizi düşününce sadece fetihden değil, fethi anlamaktan da ne kadar uzaklaştığımızı düşünüp kederlenmemek mümkün değil. 'Zararın neresinden dönülürse kârdır', bizim milli tesellimiz. Dönülmesi temennisisiyle...

Fethedilen şehir, tarihî surların içiydi. Burası günümüzde, ismini fethedenin unvanından alan bir ilçe konumundadır. Fethi yâd etmek için bir şehir turuna niyetlenenler için ideal başlangıç noktası da işte bu ilçe olmalıdır. İstanbul'un dördüncü tepesi üzerine kurulu olan Fatih Külliyesi'ne gidilmeli ve Sultan Mehmet'in türbesine bir vefa ziyareti muhakkak yapılmalıdır. Burada ihtiram heykelleşmeli, Abdülhak Hamid'in 'Şayestedir denilse âlem senin mezarın' mısraı hatırlanmalıdır. Duada unutulmaması gerekenler listesine, başta Niğdeli Bekir Efendi ve Âmiş Efendi olmak üzere hünkarın türbedarları dahi eklenmelidir. Ne de olsa mekânların hakkı, sahibine hürmetle ödenir.

Fetih, haberi çok önceden verilmiş bir müjdeydi. Fethi iştirak edecek olanlar da müjdelenmişti. Mesafeler bu müjde ile anlamını yitirmiş ve şehir, daha hicretin ilk asrı içinde pek çok kutlu misafiri ağırlamakla şerefyağ olmuştu. Başta Halid bin Zeyd yani Eyyûb Sultan Hazretleri olmak üzere pek çok sahabe de kabir yahut makamlarıyla işte burada, Fatih ya da komşu ilçesi Eyüp'tedir ve Yaman Dede gibi "Eyyûb yolu ahiret yolu demektir." (2) diyen herkes için ötelere kucaklaşma mekanıdır.

İstanbul kuşatmasına katılarak şehit olan müjdelenmiş askerler, evvelün ve ahirün olarak iki şekilde tesmiye edilir. Kuşatma devam ederken şehit olan askerlere evvelün denmiştir ki, bu askerlerin pek çoğu Edirnekapı muhitine defnedilmiştir. Görüldüğü gibi, buradaki şehitliğin hikâyesi fetih dönemine kadar uzanır. Şehre girildikten sonra yaşanan çatışmalarda şehit olan askerler ise ahirün şehitleri olarak hatırlanır. Sur içindeki değişik bölgelerde onlara ait kabirlerle karşılaşabilirsiniz. İşte bu fasılda en çok hatırlanması gereken semt ise Şehzadebaşı'dır. Belediye binasının hemen arkasındaki hazirede, fethi katılan on sekiz müjdelenmiş asker medfundur ve şehrin en özel ziyaret mekanlarından biri olmayı fazlasıyla hak etmektedir.

Fethin sembolü olarak kabul edebileceğimiz üç yapı bulunur. Bunlardan ilki Ayasofya'dır. Sayısız hakikat ile bir o kadar efsaneyi bünyesinde toplamayı başarmış bir yapı olan Ayasofya'nın devasa kubbesi altında, duyabilenler için hâlâ, Akşemseddin'in vermiş olduğu o ilk hutbe yankılanır. Görebilenler, Fatih'in burada toplanmış olan ahaliye, "Hayatları ve hürriyetlerinin tamamen mahfuz ve emniyet altında bulunduğunu, işlerine devam etmeleri hususunu" (3) ifade eden nutku karşısında tebessüm eden çehreleri izler ve de gerçek fethin insan kalbi kazanmakla mümkün olduğunu idrak ederler.

İkinci yapı ise, şehri bir kalbin çeperi gibi saran surlardır. Pazunun hakkı burada verilmiştir. Mukavemet burada çelikleşmiş, Ni'me'l-Ceyş zümresine dahil olma arzusu, çeliği burada eritmiştir. Cebe Alilerin seccadeleri ile Ulubathı Hasanların kılıçları burada tek beden olmuş ve büyük şairin tarif ettiği, surlara bayrak olabilecek kumaşın desenleri burada çizilmiştir. Taşları elli üç gün boyunca toprağa mihlanmış, kapıları ise o elli üç gün sonunda kanatlanmıştır.

Üçüncü yapı Rumeli Hisarı'dır. Yukarıdan bakınca müjdeleyen ve de müjdelenenin ortak ismi okunur. İçine girip semaya nazar edenler Zağanos Paşa, Halil Paşa ve Saruca Paşa ile göz göze gelmiş gibi olur. Burçlarına damlayan terler fethe dair ilk müjde kabilindendir. Kuşatma başlamadan önce ilk mücadele de burada verilmiş ve ilk şehitler, bugün olmayan Nâfi Baba Tekkesi'nin gölgesinde toprağa emanet edilmiştir. Unutulmuş mudurlar? Teselli, Sâmiha Ayverdi ile onun "İstanbul'un fethi uğruna ilk defa kanlarını döken bu şehitlerin hatırası, zamanın hafızasında belki bir nokta kadar bile kalmamışsa ne gam? Gaye yolunda ölmenin bir taze hayat demek olduğunu âlem halkı bilmese de bu taze hayatla dirilmiş olan şehitlerin bilmemesi mümkün mü hiç?" (4) sözleriyle yetişir. Rumeli Hisarı'nın, dünyanın en güzel su yolunun üzerinde şiir gibi bir yükselişi vardır. Gölgesinde de şairler.

Rumeli Hisarı aynı zamanda bir seyir terası gibidir. Diğer yakadaki Otağtepe'ye en güzel buradan bakılır. Fetih rüyasının Boğaziçi'ne ilk armağanı olan Anadolu Hisarı buradan seyredilir. Aradaki yarım asırlık zaman, burada buharlaşır. O Anadolu Hisarı ki pek güzeldir. Parçalanmış bedenine, Boğaziçi'nin rüzgarına açık namazgâhına, tepelere doğru tırmanan Kanije Sokağına bir rüyanın izleri sinmiş gibidir. Bu izleri takip edebilenler, Yahya Kemal'in "Anadolu Hisarında bir gün geçiren insan Türk ruhunu derinden derine öğrenir." (5) sözünü anlamlandırmakta hiç zorlanmazlar.

Ancak biz Üsküdarlılar hep dedik ve bundan sonra da hep deriz ki, ruh asıl zevkini temaşa ile duyar. Bu zevk, hayal beldeye, bu zevk altın şehre, bu zevk serviler ülkesine, hülâsa bu zevk Üsküdar'a bahşedilmiştir. Salacak'ta yahut İhsaniye'de, kısacası Üsküdar'da iseniz, işte sahne karşıda, siz de en güzel locadasınız demektir. Şehir işte orada, tam karşınızdadır, az önce gökyüzünde duran yüz bin melek de şimdi şehirde. Karşınızdaki mekân, perde açılırken Konstantinopolis'tir ama, oyunun sonunda İstanbul'a dönüşmüştür. Bir çağ, gözünüzün önünde mazinin parçası oluvermiş ve yerini en yeni olana bırakmıştır. Size bu büyük değişimi izlemek nasip olmuştur, sizi izlemek de Kızkulesi'ne. Fetih sonrasında kulede çalınan nevbetler tüm şehri, ama en çok Üsküdar'ı şenlendirmiştir. Evet Üsküdar en güzel bir locadır ve fetihle birlikte bu loca da tarihe geçmiştir. Fethi pek çok şair, ama Üsküdar'ın bu özelliğini yalnızca Yahya Kemal destanlaştırmıştır.

Mecnun, Leyla'nın diyarından gelen yolcuların gözlerini dalgın bakışlarla seyredip, 'bu gözler O'nu gördü' der ve gönlünü, bu seyirle teskin edermiş. 'Gören göz' tam olarak bu demektir. Bir Üsküdar olabilmek, ya da şehre Üsküdar'ın gözleri ile bakabilmek bunun için çok kıymetlidir.

Bu kıymet hiçbir zaman, "Son günün cengi olurken, ne şafakmış o şafak / Üsküdar, gözleri dolmuş, tepelerden bakarak / Görmüş İstanbul'a yüzbin meleğin uçtuğunu / Saklamış durmuş, asırlarca, hayalinde bunu" (6) mısralarından daha güzel ifade edilememiştir.

Üsküdar, bu tarihi tanıklığının haricinde, fethe dair başka hatıralar ile de karşınıza çıkmayı ihmal etmez. Bunlardan biri Salacak sırtlarındaki Fatih Sultan Mehmet Camii'dir. Özgünlüğünü tamamen kaybetmiş olan bu caminin bânisi, Fatih Sultan Mehmet'tir. Fatih'in bu mabedi Akşemseddin adına yaptırmış olduğu rivayet edilir. Caminin hemen aşağısında yer alan ve hemen yanında bir bulgur dibeği bulunan çeşmeyi yaptıran da Fatih Sultan Mehmet'tir. Çeşmenin hemen arkasında arz-ı endam eden namazgâh ise, ne yazık ki günümüze ulaşamamıştır. Caminin bulunduğu Salacak semtinin isminin menşei konusunda birbirinden farklı rivayetler vardır. Bu rivayetlerden biri de İstanbul'un fethi ile ilgilidir. Buna göre, Sultan II. Mehmet, fetih öncesinde komutanlarına, 'askerleri nereden salalım' diye bir soru yöneltmiş, 'şu yokuştan salalım' diye bir cevap aldığı andan itibaren, bu bölgenin adı Salacak olmuştur.

İstanbul'un fethi için Toptaşı'nda imâl edilen top mermileri de bu iskeleden karşıya taşınmıştır. (7) Görüldüğü gibi, Toptaşı semtinin adı da fetih günlerinden yadigârdır. Toygar Tepesinde eskiden Durbali Camii yükselirdi. Bu camiden geriye, içinde dört kabir bulunan bir hazire kalmıştır. Fethin hemen sonrasında yapılan bu caminin banisi Ali Bali Ağa idi ve kendisi İstanbul'un fethine katılan askerler arasındaydı.

Rivayete göre pek yaman bir erdi ve durup dinlenmeden savaştığı için kendisine bir ara 'Dur be Ali' diye seslenilmiş ve bu sesleniş kendisine lakap olmuş, zamanla da Durbali'ye dönüşmüştü. (8) Ali Ağa'nın Bulgurlu Mescit yakınlarındaki kabri zamanla ortadan kalkmış, ismini adeta fethin bir hatırası olarak Toygar Tepesindeki bir sokağa bırakmıştır.

Dahası var mı? Mekân İstanbul ise, mekân gözlerinden öpülesi Üsküdar ise her zaman dahası vardır. Meçhulü maluma dönüştürmek ise, şehrin sevdalılarına, fethin varislerine kalmıştır.

KAYNAKLAR

1. Yahya Kemal, Aziz İstanbul, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1989, s. 26
2. Mustafa Özdamar, Yaman Dede, İstanbul: Kırkkandil Yayınevi, 2011, s. 298
3. Ziya Nur Aksun, Osmanlı Tarihi I. Cilt, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1994, s. 144
4. Sâmîha Ayverdi, Boğaziçi'nde Tarih, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2008, s. 218
5. Yahya Kemal, Aziz İstanbul, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1989, s. 109
6. Yahya Kemal, Kendi Gök Kubbemiz, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992, s. 23
7. Mehmet Nermi Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar III, İstanbul: Üsküdar Belediye Başkanlığı Üsküdar Araştırmaları Merkezi, 2001, s. 1492
8. Mehmet Nermi Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar I, İstanbul: Üsküdar Belediye Başkanlığı Üsküdar Araştırmaları Merkezi, 2001, s. 175

KİRAZ ÇİÇEKLERİ

**"Ey gökyüzüne uçmak için yaratılan insan,
niçin düşüyorsun en ufak bir rüzgârda?"**

Dante

Selahattin ÖZKÖK*

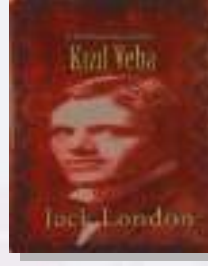
Nisan ayının ortalarına gelmiştik. Bu yıl havalar nispeten kurak ve serin geçmişti. Bahçedeki kiraz ağacının açan bembeyaz çiçekleri göz kamaştırıcı görkemiyle tarif edilemeyecek güzellikte bir görüntü oluşturunuyordu. Bu doyumsuz görüntüyü ancak pencerelerden seyredebiliyorduk. Üzerinde yaşadığımız ihtiyar gezegen belki de son yılların en sakin günlerini geçiriyordu. Çünkü insanlar evlerinden çıkamıyorlardı.

2019 yılının son günü Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde yayılmaya başlayan koronavirüs tüm dünyayı etkisi altına almış, adeta diz çöktürmüştü. Virüs sade bir insandan krala, devlet başkanından doktora, sporcudan sanatçıya kadar sınıf, statü ve meslek ayrımı yapmadan ünlü ünsüz herkese bulaşabiliyordu. Dünyanın bilim ve teknolojiye en gelişmiş(!) ülkeleri bu salgın karşısında çaresiz kalmış, insanlık dersinden de sınıfta kaldıklarını görmüşlerdi. Hastaneler, sokaklar birçok ülkede hayatlarını kaybeden insanların cenazeleriyle dolup taşmıştı.

Şüphesiz tarih boyunca pek çok salgın hastalıkla karşı karşıya kaldı insanlık. Ama bu daha bir başkaydı. İletişim araçlarının bu kadar gelişmiş olması, sosyal medya denilen mecranın bu derece yaygın kullanılıyor oluşu da korkunun şiddetinin artmasında etkili oluyordu. Çok korkunç olmayan bir kavramdı aslında virüs. Öyle ki, geçtiğimiz yıl İstanbul'da yayın hayatına başlayan bir dergiye ad bile olabiliyordu. Koronavirüs deyince akan sular durdu bugün. Globalleşerek evrensel bir köye dönüşen dünya yeniden kendi kabuğuna, sınırlarına çekilme ihtiyacı duydu. Değil ülkeden ülkeye seyahat etmek, yeri geldiğinde bir şehirden başka bir şehre gitmek bile mümkün olmuyordu. Salgın evrensel, mücadele ulusal, tedbir ise kişiseldi.

Bütün dünyayı dize getiren bu gözle görülemeyecek kadar küçük virüsle baş edebilmenin yolu da en temel insani beceriye sahip olmaktan, temizlikten geçiyordu. Suya sabuna dokunmak hastalıktan uzak kalmanın ön koşuluymdu.

Edebiyat, yaşama sanatı olarak da tarif edilebilir. Hayatın edebiyata yansımaktan bigâne kalması mümkün görünmemektedir. Destanlardan modern romanlara kadar hastalıklar, edebi eserlerin hemen her türünde bir şekilde konu edilmiş, eserlerde kendilerine epeyce yer bulabilmiştir. Bununla birlikte sebepleri üzerinde fazlaca kafa yorulmadığı bir gerçektir. Bu açıdan baktığımızda edebiyat ile hastalık arasındaki ilişki, araştırmacılar tarafından çalışılmayı bekleyen el değmemiş bir alan olarak duruyor.

Salgın hastalıklar tarih boyunca birçok esere bulaşmıştır. Geçmişte veba, kolera, tifo, verem olarak bilinen küresel salgınlar, bugün koronavirüs adıyla kendisini göstermiştir. Gılgamış Destanından Kalevala'ya, Homeros'un İlyada'sına kadar hastalıklarla insanların mücadelesi ilk metinlerden başlayarak ortaya çıkıyor. Şiirlerde kan kusan, balgam tüküren dizeler olarak yer bulur pek şairin dizelerinde. Özellikle romancılar ayrı bir ilgi gösterirler romanlarında salgın hastalıklara. Charles Dickens'ten Victor Hugo'ya, Samuel Butler'den Alexandre Dumas'a kadar pek çok ünlü kalem salgın hastalıkları eserlerinin sayfaları arasına yatırarak enine boyuna kalem oynatırlar üzerlerinde. Yirminci yüzyılda salgın hastalıklar konusunda yazılan en çarpıcı eser Albert Camus'ün "Veba" romanıdır denilebilir. Alman Thomas Mann'ın "Venedik'te Ölüm"ü ile Kolombiyalı Gabriel Garcia Marquez'in "Kolera Günlerinde Aşk"ı de hemen akla geliveren salgın hastalık romanlarından. Daniel Defoe'in "Veba Yılı Günlüğü", Jack London'un "Kızıl Veba", Giovanni Boccaccio'un "Decameron"u, Jose Saramago'nun "Körük", Thomas More'ın "Ütopya" adlı kitaplarını da bu listeye ekleyebiliriz. Batı, salgın edebiyatı konusunda eser vermekte yetkin gibi görünse de insanlık açısından sınıfta kalmış gibi görünüyor. Yaşlıları huzurevlerinde ölüme terk etmesi, tedavi için hastanelerine bile kabul etmemesiyle medeniyetinin onlar için "tek dışı kalmış canavar" olduğu vurgusunu pekiştirmiş oldu.

Reşat Nuri Güntekin'in "Salgın/Madalyonun Ters Yüzü" ile Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Hakka Sığındık" adlı kitapları da salgın hastalıkların tanığı eserlerin bize ait olanlarından ikisi. Batı'nın tutumunun aksine yaşlılarımızı "büyüklerimiz, çınarlarımız, başımızın tacı" olarak gören ve kelimenin tam anlamıyla bir "vefa" örneği sergileyen ülkemiz, aynı zamanda bu salgın hastalıkla mücadelede de destan yazmaktadır. Sağlık çalışanlarımızın büyük bir özveri ile yaptığı bu mücadele, gelecekte edebiyatımızda kaleme alınacak kitaplarla taçlanacaktır.

Hız çağında haz tutkunu olarak sürdürülen hayatın eve sığabileceği, aslında hayatın merkezinin ev olduğu, ailenin önemli olduğu, her evin bir okul, her odanın bir derslik/sınıf olduğu, eğitimin duvarlarla/mekanlarla sınırlı olmadığı, anne babanın en önemli rolünün çocuğunun ilk öğretmeni oluşu da koronavirüsün bize hatırlattığı güzellikler olarak tarihe not düşülmeli.

Tehaffuzhanelerden güvenli liman evlerimizde karantinada olmayı sürdürürken pencereden bakınca gördüğümüz açan rengarenk çiçeklerin varlığı yarın için umutlarımızı tazeliyor.

Bu da geçer Ya Hû!
Bu Korona da geçer Ya Hû!

*Pendik Tevfik İleri İlkokulu Müdürü

ŞAIRİN

KARANTİNASI

Adem TURAN*

Olağanüstü günlerden geçiyoruz şu günlerde. Sanki görünmeyen bir el bütün dünyayı silkeleyip duruyor; ya teslim olursun ya da ölürsün diyor bize. Bir proje mi bu; birileri bir şeylerin denemesini mi yapıyor üzerimizde?

Yoksa İlahi bir uyarı mı?

Çok ileri gittin ey insanlık mı diyor bize. Ya da zulmünüz iyice arttı ey çok gelişmişler, açıklıktan her gün yüzlerce çocuk ölürken, binlerce mülteci aç sefil yollarda perişan olurken sizin kılınız bile kıpırdamıyor mu demek istiyor?

Kısacası, dünya diz çökmüş durumda!

Hiç şakası yok, gerçekten de!

Ciddi ciddi ölüyoruz; bilanço çok ağır, şimdiden 150 bini geçti ölü sayısı dünya genelinde.

Evlerimize çekildik bu yüzden.

Evlerimiz en güvenli yerlermiş gibi.

Bu durumu bazı şairlerimize sorduk; duygu ve düşüncelerini aldık. Sağ olsunlar, kırmadılar bizi. Soruşturmamıza katıldıkları için kendilerine çok teşekkür ediyoruz.

HÜSEYİN AKIN - İstanbul
HAYAT EVDE BAŞLAR EVDE BİTER

Korona günlerinde sair zamanlardan farklı bir durum yaşamadım. Genelde mutfağım evde olduğu için eskiden beri odamla iyi geçinecek biçimde yaşıyorum. Ne kadar farklı yerleri gezsek ne denli başka başka mekanlara yolumuz düşse de hayat asıl itibarıyla bir odadan ibarettir. Zira insanın da bu dünyada kaplayacağı yer ölünce kaplayacağı yerden çok fazla değildir. Cesametimiz kadar yer kaplarız ve cesaretimiz kadar yer dolaşırız. Hayat dışarda gibi gösterir kendini, bu düpedüz abartıdır. Gerçekte hayat dönüp dolaşıp geldiğimiz yerde yani evdedir. İnsan evlenirken boşuna dünya evine giriyorum demiyor. Ayrıca, ev-lenmek evden hiç de bağımsız bir eylem değil. Neresinden bakarsanız bakın hayat evdedir. Sadece hayat mı? Ölüm de öyle. İnsan nerede ölürse ölsün gerçekte evine çekilmiştir, yani öldüğü yer evidir artık. Ev ölümü hatırlatır, hayatı daha anlamlı yaşayalım diye. Yazmanın yurdudur, zira kalbin ve zihnın bütün damarları orada yazıya açılır. İlham orada hemen kapının arkasında bir yeredir. Yazan insan zaman ve mekanla olan irtibatını yitirir. Dışarısı ile içerisi arasında bir fark kalmaz olur. Ben sokağa çıkma yasağı olduğu günlerde "İstanbul'un metruk mekanları" nı yazıyordum, yani zihnen dışardaydım. Ertesi gün Emine Gürsoy Naskali'nin "Çiçekler Kitabı"nı okurken kendimi evde sansam da bin bir çeşit çiçekle bezenmiş bir bahçedeydim. Anlayacağınız yazıyorum. Bu da bir yaşama biçimi. Ne de olsa dışarısı ile dolduruyorum içimi. (Tüh ya içime bir kafiye düştü!)

İBRAHİM ERYİĞİT- Ankara *NE GELİR ELDEN*

Baharın ortasında evlere kapanmanın zorunluluğunu ister istemez kabullenince kendi kendime sordum:

"Bu olayın bana, ülkeme ve dünyaya vermek istediği mesaj nedir?" diye.

Böyle bir zaman dilimini kriz olarak adlandırdığımızda işler işte o zaman sarpa sarıyor. Kendimi toplayıp sağlıklı düşündüğümde şu karara vardım:

"Bu kriz dönemi er veya geç mutlaka bitecek. O yüzden yaşadığım anı anlamlı kılacak şeyler yaparak bu dönemi olumlu anlamda değerlendirmeliyim".

Kendimle baş başa kalmayı özlediğimin farkına vardım eve kapandığım ilk günlerimde. (Yıllar var ki kendimle baş başa kalamamıştım). Sonrasında okumayı ertelediğim kitaplara, izleyemediğim filmlere, yazmam gereken yazıları yazmaya verdim kendimi. İnanın, zamanın nasıl geçtiğini anlayamıyorum. Yapacak ne çok işim birikmiş diyorum içimden ve onları yapmaya çalışıyorum. Bu anlamda karantina kelimesi yerine inziva kelimesini kullanmayı ve inzivanın gereklerini yaşamayı tercih ediyorum:

*Kanadı yırtık bir yarasa çılgığı
Sarıyor dünyanın her yanını
Ertelenmiş kitaplara kapanış
Dost yüzüne ekli özlem bir de
Ekran görüntüsünde donuyor*

LEYLA ŞERİF EMİN - Üsküp
EVE NEDEN SİĞMAYALIM

Hayat eve sığar dediler, niye sığmasın ki, biz neleri sığdırdık hayatımıza oysa, kaç beden büyük savaşların içine girdik, eve neden sığmayalım. Gözlerimiz kanlı savaşlara alıştırdık, elimizde telefonlara bakar oldu yetim çocuklar, onları telefonların içine sığdırdık, yıllarca süren savaşları artık doğal bulduk, küçük çocukları küçük kurşunlarla öldürürler sandık. Bir kurşuna sığdırdık çocukluğu, neden eve sığmasın ki hayat. Tüm dünyanın gündeminde bu hayat, aman evde kalın, virüs kol geziyor.

Yıllarca beslediğimiz virüslerimiz vardı oysa bizim, şu günlerde bile etrafta nefret söylemleri yaymaya devam eden. İşte bugün tüm cevapsız kalmış soruların cevabıdır Korona, dünyanın feryadını, çocukların kıyılarına vuran bedenleri, yırtılmış tüm oyuncak bebeklerin, kimyasal silahla öldürülmüş tüm bebeklerin, feryadı gibi çıktı ortaya. Komplo teorileri mi, evet, çok kafa yoruyoruz, doğruluk payı da vardır elbette, biri meydana attı bunu da, niyeti neydi bilmiyorum, belki de pimi çekilmiş bir bomba gibi elinde patladı, onu da bilmiyorum, biyolojik bir silah mı, hiç anlamam. Tüm plan bu muydu, yoksa bir yerde B planına mı geçtiler, sonra C, sonra Ç derken ellerine gözlerine mi bulaştırdılar, onu da bilmiyorum. Tamamen doğal mı, olur mu olur...Yıllarca bu gibi filimler izlettiler, şimdi bir senaryonun içinde hissediyoruz kendimizi. Velhasıl tek inandığım "kun fe yekûn".

Ol der ve olur, O istemese olmazdı zaten. Ancak şer gördüğümüzde hayır, hayır gördüğümüzde şer olabilir. Bu nedenle bizler en güzeline teslimiz, bu yüzden hayat eve sığarsa o istediği için sığar deriz. Bulutlar dağılınca neyin ne olduğunu göreceğiz,

ancak Allah (c.c) bize bir mesaj gönderdi, ona inanmayanlara yüksek sesle seslendi, bilemem göz var görmez, kulak var duymaz, ancak bu ses yüreğimizi titretti, ben mesajını aldım, bu nedenle tüm olumsuzluklara rağmen içimde bir heyecan var, yeter ki dünyamızı kurtarmaya çalışanlar olsun gerçekten, yeter ki savaşların sesi de duyulmasın artık, paylaşamadığımız ne varsa sokakta boş boş gezsin. Biz hayatı eve sığdırmıştık zaten, ama bilmem ev hayatımıza sığar mı, şimdi daha da özümze döndük. Allah var gam yok...

MEHMET AYÇI- Ankara
SALGIN GÜNLERİ

Yürüdüğünüz kaldırımları özlüyorsunuz. Selamlaşıp sarılmayı, aynı masa etrafında oturup çay-kahve içmeyi özlüyorsunuz. Kitapçıları dolaşmayı, sokakta karşılaştığın ahababınla halleşmeyi özlüyorsun. Dilencilere para vermeyi, sokak müzisyenlerinin çalgı kutularına bozukluk bırakmayı özlüyorsun. Kitapçıda yeni gelen dergi ve kitapların sayfalarını karıştırmayı özlüyorsun. Nisan gelip geçiyor ve sen kentinin ağaçlarının hatırlarını sormayı özlüyorsun. Sokak kedilerine, sokak köpeklerine selam vermeyi özlüyorsun. Güvercinlere yem atmayı özlüyorsun. Yanında hapsiran arkadaşına çok yaşa demeyi, düşen yaşlıyı kaldırıp üzerini çırpmayı özlüyorsun. Hayatı özlüyorsun. Ve sıradan gördüğün farkında varmadın gündelik hayat diye küçümsediğin hayatın nasıl bir nimet olduğunun farkına varıyorsun.

MUSTAFA UÇURUM- Tokat **KÜRESEL KUŞATMA**

Dünya yepyeni bir acı ile sınanıyor. Küresel bir kuşatmanın altındayız. Aslında çok yakınımızda olan evlerimize yıllardır uzak kaldığımızı da anlamış olduk. Korona salgını sebebiyle zorunlu da olsa evimizde geçen vakitler aslında yıllardır özlemini çektiğimiz vakitleri armağan ediyor bize. Aile ile vakit geçirmek ve uzun zamandır biriken okuma ve yazma planlarını hayata geçirmek bu zahmetli günlerde bir rahmet olarak hayata geçirilebilir. Evimizdeki bu günlerde yazar ve şairlerden çok değerli çalışmalar çıkacağına inanıyorum.

Ben vaktimi okumak ve yazmak üzerine kurdum. Dosya haline gelen yazı ve şiirleri toparlıyorum. Ev halkı ile birlikte okumalar yapıyoruz. Bir de he şey daha güzel olsun dua ediyoruz sürekli.

NADİR AŞÇI - Trabzon **KAYBETTİĞİMİZ SES**

Karantina Günleri adında bir kitap yazılır mı ileride bilmem ama bu günleri altın değerinde günlere çevirmek bizim elimizde. Ne diyordu şair: 'eve dön, kalbine dön, şarkıya dön'. Bizim şarkımız şiirden mürekkeptir. Eve mücessem olarak da döndüğümüz bu vakitlerde şiire dönmeliyiz ilkin. Kaybettiğimiz sesi ilk önce orada bulacağız çünkü. Sonrası öykümüz olur. Tefekkür içince bulunmaz bir zaman aralığı ev bahsi. Eve dönmek hâfızamıza dönmekle başlar. Ya da şöyle hâfızamıza dönmüşsek zaten eve dönmüşüzdür. Evden ayrılıp ayrılmamak bizim bileceğimiz iş sonra.

ŞAKİR KURTULMUŞ- İstanbul **HER TÜRLÜ HASTALIK, AFET VE** **FELEKAKETLERİN İLACIDIR: DUA**

Koronavirüs nedeniyle evden çıkmama kararına uyarak evde çalışıyoruz. İşimizi eve taşıdık, evden yürütüyoruz. Dışarıda çalışmak durumunda olanlar için zor olabilir bu durum elbette. Evde kapalı olmaktan şikayetçi olmayanların, kendi içlerindeki evlerde bu duruma alışık olduklarını düşünüyorum. İçimizdeki evlerde yalnız oturmaya alışkınız biz. İçimizdeki evin sessiz köşesinde 'yalnız kendim ve ben' türküsünü söyledim sık sık. Derin sususlardan çıkıp geldiğimiz akşam serinliğinde yalnızlık çiçeğiyle sohbet etmekten hoşlanıyorum. İçimizdeki evlerde yaşayabildiğimiz bu yalnızlığa alışık değilsek, zorunlu olarak kapatıldığımız taş binalardan oluşan evlerimizde bulunmaktan rahatsızlık duyabiliriz. Ne kadar çok yalnızlık; o kadar çok uyum, o kadar çok sükûnet, o kadar çok huzur...

Hastalıkla ilgili gelişmeleri sıkı bir şekilde takipteyiz. Başka meşguliyetlerle zihnimizi diri tutmaya çalışıyoruz desek de yine de zihnimizin bu felaket hastalıkla meşgul olduğunu görüyoruz. Sürekli gündemde tutup moral bozucu etkisini silmeye çalışıyoruz.

Korkuya kapılmayalım.

Endişe etmeyelim.

Moralimizi yüksek tutalım.

Panik yapmayalım.

Sabır ve tevekkülle Allah'tan yardım dilemeye devam edelim.

Bütün zamanlarda her türlü hastalık, afet ve felaketlerin ilacıdır dua...

A person with long hair is seen from behind, looking out a large, multi-paned window. The window shows a snowy outdoor scene with trees and a bright sky. Inside the room, a small potted plant sits on a shelf near the window.

SOSYALLEŞMENİN BAŞ DÖNDÜRÜCÜ HIZINDAN EVDE KALMANIN DİNGİNLİĞİNE **BİR MODERN (!) İNSAN BUHRANI**

İsa DİNAR*

Uzun yıllardır başta biz eğitimciler olmak üzere psikologlar, sosyologlar, toplumun kanaat önderleri, yaşam koçları yaşanan toplumun bir parçası olmanın, entegrasyonun, toplum yaşamına aktif katkıda bulunmanın kısaca "sosyalleşme"nin önemi üzerinde önemle durduk. Sosyalleşmeyi kendini gerçekleştiren bir birey olma yolunda en önemli adımlardan biri saydık. Hatta zaman geldi sosyalleşme kavramı, gerçek hayattan sıyrılıp görece kurmaca bir ortam olan sosyal medyanın da odağına oturdu. Dijital çağın aktif çocukları, çağı ıskalamayan genç ve orta yaşlıları, çağa ayak uydurmaktan geri durmayan büyüklerimiz sanal dünyanın takipçi ve beğenenleriyle yepyeni bir âlem meydana getirerek bu sanal âlemin kendine has kurallarıyla sosyalleşmeyi pekâlâ başarmışlardır.

Hem gerçek hem sanal dünyanın sakinleriyle gitgide artan sosyalleşmenin baş döndürücü hızında; evde kalmayı bir sıkılma vesilesi, yapacak bir şey bulamamanın acı bir neticesi olarak gördüğümüz bu modern zamanlarda dünyayı terkisine atıp olanca hızıyla peşinden sürükleyen "pandemi" gerçek dünyanın milyarlarca sosyal insanını âdeta unuttukları bambaşka bir âleme -evlerine- bırakıp tozu dumana katmaya devam etti, ediyor. Peki evde kalmak gerçekten bir sıkılma vesilesi mi yoksa bizi biz yapan o kutlu yolculuğun merkezi mi? Siz ne dersiniz?

Son yıllarda gerçek yaşamdan ari tamamen mücerret bir dünya oluştu. Bu dünya öyle bir hâl aldı ki her türlü çirkinlikten uzak; eskinin, yıpranmışın, markasızın, ucuzun olmadığı her şeyin ama her şeyin mükemmel olduğu yahut olmak zorunda olduğu bir nümayişe dönüştü. Herkes en güzel yerlerde, en güzel kıyafetleriyle arzı endam eyledi. En güzel fincanlarda en güzel kahveler içildi, en güzel pozlar en güzel sokaklarda en güzel evlerin önünde çekildi. Eğer ev yaşantısından kesitler sunulacaktıysa da evin en güzel köşeleri özenle belirlenip poz verme köşelerine dönüştürüldü.

Peki bizim evlerimiz bu poz köşelerinden mi ibaretti, biz yaşantımıza bu köşelerin dışında nasıl devam ediyorduk?

Sohbetimizin başında saydığımız meslek erbapları bu kriz ortamında eve kapanıp sıkılmış modern (!) insanlara evde neler yapılabileceği konusunda öneriler sıralamaya çoktan başladı. İçine doğduğumuz, içinde büyüdüğümüz, bizi şekillendiren o yuvada neler yapabileceğimizi başkalarından tavsiye alarak öğrenecek kadar yuvamızdan uzaklaştıysak esas kriz tam da burada demektir.

Tarihte birçok defa çeşitli salgınlar baş göstermiş, insanoğlu türlü sıkıntılarla ölümle yaşam arasındaki o amansız mücadelede yaşamdan tarafta kalmaya gayret etmiştir. Bu yoğun kriz anları insan ruhunun en ıstıraplı, en korunmasız, en aciz olduğu anlar olmaktadır. Buhrana düşmek tabiidir ancak mühim olan bu buhran anlarında ne yapacağımız, maddi varlığımızı salgından korurken manevi varlığımızı nasıl ayakta tutacağımızdır. Bizden evvelki eski(!) dünyanın insanları zaten kopmadıkları evlerinde esasen hâlâ adı yuva olan o mabetlerinde hem maddi hem manevi varlıklarını koruma noktasında şüphesiz ki bizden çok daha başarılılardı.

Özellikle belirtmeliyiz ki dünyanın bu sıkıntılı günlerinde buhrana düşmek, bocalamak şaşılacak şey değildir. Gerekli muhakemeyi yapabilmek ve daha iyi korunabilmek adına belki bir parça gereklidir.

İşte bu buhran anlarında içinde bulunduğumuz vaziyeti ve alacağımız tedbirin başlangıç noktasını izah için Ahmet Hamdi TANPINAR'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" romanında geçen şu bölümü hatırlasak gayet iyi olacak: "En iyisi düşünmemekti, kaçmaktı. Kendi içime kaçmak, fakat bir içim var mıydı? Hatta ben var mıydım? Ben dediğim şey, bir yığın ihtiyaç, azap ve korku idi."

İşte bu çağın insanını ve bir kaçış noktası olarak kendi içini herhalde en güzel tanımlayacak cümleler bunlardır. Kendimizi bu kadar yok sayılacak bir konuma koymak buradan hareketle bizi biz yapan yuvayı görmezden gelip bir sıkıntı kaynağı haline getirmek gerçekten kendimize ve yuvamıza yapabileceğimiz en büyük haksızlık olacaktır.

Bir edebiyat öğretmeni olarak bir roman karakterini tahlil ederken her zaman evine, odasına ve yaşam alanları ile ilgili her türlü detaya ziyadesiyle ehemmiyet veririm. İnsan dediğimiz varlığı içine doğduğu ve içinde büyüdüğü evden, zamanla yuva haline gelen o mabetten ayrı düşünmek onu eksik tanımamıza neden olur. Bir insanın kim olduğunu bu kadar iyi tarif edebilecek yuvanın "evde kalmak" tabiriyle itibarsızlaştırılmasının aksine son günlerin moda tabiri "Evde hayat var!" mantığıyla layık olduğu değere ulaştırmak en vicdani tutum olacaktır.

İster kendiyle, ister aileyle, ister arkadaşlarla paylaşılsın yuva her zaman bir yaşam merkezi, dünyaya açılan bir pencere ve dünyevi sıkıntılardan korunduğumuz bir mabettir. Bu noktada duygu dünyasını az çok şiirle zenginleştiren birçok kişinin aklına üstat Necip Fazıl'ın "Evim" şiiri ister istemez gelecektir:

"Ahşap ev; camlarından kızıl biberler sarkan!
 Arsız gökdelenlerle çevrilmiş önün, arkan!
 Kefensiz bir cenaze, çırılçıplak, ortada...
 Garanti yok sen gibi faniye sigortada!
 Eskiden ne güzeldin; evdin, köşktün, yalıydın!
 Maddeden kaç para eder, sen bir remz olmalıydın!
 Bir köşende annanem, dalgın Kuran okurdu;
 Ve karşısında annem, sessiz gergef dokurdu.
 Semaverde huzuru besteleyen bir şarkı;
 Asma saatte tık tık zamanın hazin çarkı...
 Çam kokulu tahtalar, gıcır gıcır silinmiş;
 Sular cömert, "temizlik imandandır" bilinmiş...
 Komşuya hatır soran sıra sıra terlikler.
 Ölçülü uzaklıkta, yakın beraberlikler...
 Seni yiyip bitiren, kırk katlı ejder oldu;
 Komşuluk, mana ve ruh, ne varsa heder oldu;
 Bir yeni nesil geldi, üstüste binenlerden;
 Göğe çıkayım derken boşluğa inenlerden...
 Seninle sarmaş dolaş, kökten bozuldu denge;
 Vuran kimse kalmadı bu davayı mihenge...
 Şimdi git, mahkemede hesap ver, iki büklüm;
 Cezan, susuz, ekmeksiz, olduğun yerde ölüm!..
 Evim, evim, vah evim, gönül bucağı evim!
 Tadım, rengim, ışığım, anne kucağı evim!"

İçinde zamanın, ışın, hareketin, bazen mutluluğun, bazen hüznün, bazen darlığın, bazen bolluğun, belki huzurun, belki huzursuzluğun uzun lafın kısası hayatın bitmediği evimizde, yuvamızda inanın bana sıkılmaktan ziyade nice değerler, nice zenginlikler vardır. En güzel köşemizde en güzel fincanımızla en güzel kıyafetimizle en güzel pozı verdiğimiz bir fon olarak değil, ait olduğumuz bir yuva gözüyle bakabildiğimiz an; sadece geçen yüzyılın insanı olarak değil modern dünyanın sosyal bir bireyi olarak da huzuru bulacağımızdan şüphemiz olmasın.

İçinde bulunduğumuz bu sancılı günleri sağlıklı, afiyetle yuvamızın sıcağında nice meşguliyetle atlatıp olanca hızıyla sosyal yaşantımıza döndüğümüz zaman sakın ha kadirşinaslığı elden bırakıp yuvamızdan uzaklaşmayalım. Unutmayalım ki yuvalarımız bizi biz yapan mabedimiz, her mihnette sığındığımız güvenli limanlarımızdır. Sağlıcakla...

*Validebağ Fen Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

ZİLLER UZAKTAN EĞİTİM İÇİN ÇALIYOR

Sibel ÇAKIR*

Covid-19'un ortaya çıkışı, herkesin hayatında birçok değişikliğe sebep oldu. Bu durumun en büyük etkisini ve değişim tarzını eğitim üzerinde gördük. Öğrencilerimiz uzaktan eğitime başladılar. Bu değişiklik sadece bizim ülkemizde değil tabi ki... Dünyanın dört bir yanında devlet yetkilileri, öğrencileri salgından korumak ve hastalığın yayılmasını yavaşlatmak için eğitim faaliyetlerine ara vermiş ya da öğrenim sürecini evlere taşımış durumda. Bu süreç bir eğitimci olarak bana uzaktan eğitim ile ilgili bilmediğim detayları öğretti. Tamamen sanal ortamda canlı, görüntülü, sesli olarak derslerin işlenebileceğini; içinde bulunduğumuz durumda eğitim ve öğretimin akılcı, çağdaş, yenilikçi bir şekilde devam ettirilebileceğini gösterdi.

Kimi öğretmenler öğrencileriyle daha sıkı iletişim halinde, kiminin öğrencileriyle iletişimi sınırlı. EBA'yı kullanan da var, ayrı bir sistemle adeta okuldaymış gibi canlı ders anlatımı yapan da... Uzaktan eğitime hiç erişemeyen çocuklar var. Kimi veliler, okuldan gelen yoğun yönlendirmelerden bunalmış "çocuğumun öğretmeni olmak istemiyorum" diyor, kimileri "ödev verin" diyor.

Ben her gece yatacağım zaman uyanacağım yeni günün çok daha güzel olmasını diliyorum. Hatta belki bir mucize olur da okuluma gidebilir miyim olasılığını bile düşünüyorum. Ama sabah uyandığım da her şeyin bıraktığım gibi olduğunu görüyorum. Bu ikilem beni panikletmiyor desem yalan olur. Hemen şunu hatırlıyorum: "Ben bir öğretmenim her duruma uygun bir B planım olmalı" ve o B planlarından biriyle yoluma

devam ediyorum.

Öğrencilerime de B planı yapmalarını öğütüyorum. Bu planlar sayesinde mutlu olmaya ve mutluluk aşlamaya devam ediyorum. Bunalmış olan velilerime de bunu itinayla öneriyorum.

Tüm insanlar gibi biz öğretmenler için de bu süreçte önceliğimiz kendimizin ve diğer insanların fiziksel ve psikolojik sağlığını korumak olmalı. Bizlerin bu süreçte sakin kalması, öğrencilerimizle iletişim halinde olmamız ve onlara akademik desteğin yanı sıra psikolojik destek de sağlayabilmemiz oldukça önemli. Bu nedenle, bu sürecin yönetici, öğretmen, öğrenci, veli ve tüm eğitim paydaşları tarafından iş birliği içinde, özveriyle, anlayışla ve sakin bir şekilde atlatılması sürecin olumsuz etkilerinin en aza indirilebilmesi için kritik önem taşıyor. Hepimizin unutamadığı bir öğretmeni vardır mutlaka. İşte o unutulmayan ya da unutulmayacak öğretmenlerden olabildiysem; olabileceksem çorbada az da olsa tuzum var demektir. Çocuklarıma özverili olmayı, mücadele etmeyi her durumda kararlı olmayı en önemlisi de mutlu olmayı öğretebildiysem dünyanın en şanslı öğretmeniyim demektir. Son olarak diyorum ki: "Çocuklarımdan öğretmene ihtiyacı var ama benim de onlara." Çocuklardaki süreklilik duygusunu kaybetmemeye çalışıyorum. Bu süreç gün gelecek bitecek. Tek amacım, o gün geldiğinde çocuklarım: "Okulum orada, öğretmenim orada diyebilinler."

*Capitol Ortaokulu Fen Bilimleri Öğretmeni